

BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 28
ČÍSLO 1/2020

Slovenská
asociácia
knižníc

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

*Daniela Džuganová: Modernizácia priestorov a služieb je skvelá investícia /
Modernization of spaces and services is a great investment* /3

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (Žilina, 19.2.2020)

*/ GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (Žilina,
February 19, 2020)* /5

Ondrej Látka: Správa o činnosti SAK za rok 2019 / Annual Report of SLA in 2019 /5

Uznesenia valného zhromaždenia SAK / SLA General Assembly Resolutions /11

Plán práce a aktivít SAK na rok 2020 / SLA Plan of Activities 2020 /11

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Matúš Bištan: Trikrát o architektúre knižníc / Three times about library architecture /14

*Valéria Závadská: Zavádzanie nových technológií alebo ako premeniť staré na nové...
a ešte čosi navyše / Introduction of new technologies or how to transform old ones into
new ones ... and something more* /22

*Zuzana Prachárová: Knižničný inštitút v Slovenskej národnej knižnici / The Library
Institute in Slovak National Library* /30

Zo života nečlenských knižníc / From the Life of Non-members Libraries

*Katarína Karabová: Čaplovičova knižnica v Dolnom Kubíne / Čaplovič Library in Dolný
Kubín* /33

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey: A Look on the Library

Ludmila Čelková: Knihy ma priviedli k histórii / The books brought me to History /38

INFORMÁCIE / INFORMATION

Renáta Filková: Taška do knižnice / Library bag /41

<i>Helena Mlejová: Komunikačné stratégie knižnice 21. storočia / Communication strategies of 21 century library</i>	/42
<i>Viera Ristvejová: LitPark komfortný pre všetkých / Comfortable Litpark for all</i>	/47
<i>Alena Mičicová: Tiché boxy v akademickej knižnici vôbec nemusia byť tiché / Study boxes don't have to be quiet</i>	/49
<i>Vyhlasenie súťaže Knižnica roka 2019 / Competition announcement of Library of the year</i>	/51

Z našich vydání / From Our Editions

<i>Ludmila Čelková: O edičnej činnosti Knižnice Ružinov / About editorial activities of Ružinov library</i>	/52
<i>Ivana Poláková: Nové knižničné publikácie z produkcie ŠVK Banská Bystrica v roku 2019 / New library publications produced by The State Scientific Library in Banská Bystrica in 2019</i>	/53

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

<i>Lucia Němcová: 22. ročník Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov (Praha, 6. – 8. 10. 2019) / Czech, Moravian And Slovak Bibliographer's Colloquim (Praha, October 6-10, 2020)</i>	/56
<i>Alena Mičicová: Konferencia CASLIN opäť výnimočná / Conference CASLIN again exceptional</i>	/58
<i>Jozef Fabrici: Americké centrum v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach opäť otvorené / American Center in The State Scientific Library in Košice reopened</i>	/60

MODERNIZÁCIA PRIESTOROV A SLUŽIEB JE SKVELÁ INVESTÍCIA / MODERNIZATION OF SPACES AND SERVICES IS A GREAT INVESTMENT

Sedím za svojim pracovným stolom v budove riaditeľstva knižnice v univerzitnom areáli, do okien mi brnkajú konáre smutnej vrby, pomedzi ktoré prenikajú prvé teplé lúče prichádzajúcej jari. Opäť znak toho, že odchádzajúca zima zanechala za sebou starý rok. Niektorí z nás si ho už zrekapitulovali, iní dali prednosť novým príležitostiam a výzvam. Ja osobne som zvedavá na každý nový rok, lebo žijeme v knižniciach zaujímavý informačný vek. Som presvedčená, že mnohé profesie by nám ho mohli závidieť.

Vždy s príchodom novej kolegyne či kolegu do kolektívu našej knižnice testujem ich vedomosti o knižniciach. A keďže potenciálnych záujemcov o zamestnanie je s knihovníckym vzdelaním ako šafranu, pýtam sa väčšinou ne-knihovníkov, čo ich láka na predstave pracovať v knižnici. Radi čítajú, milujú literatúru alebo sa pokúšajú nájsť si novú prácu. Ak máme šťastie a nájdeme toho správneho človeka, je pre nás veľkým zadosťučinením, ak po niekoľkých mesiacoch práce v knižnici povie, akú má skvelú a zaujímavú prácu. Nad týmito myšlienkami som sa zamýšľala v Týždni slovenských knižníc 2020, ktorý máme úspešne za sebou a ktorého podrobná pre-

zentácia aktivít bude obsahom 2. čísla Bulletinu SAK.

Týždňu slovenských knižníc 2020 predchádzalo zasadnutie správnej rady Slovenskej asociácie knižníc a jej valné zhromaždenie. Každoročné zhromaždenie všetkých členských knižníc, ktorému výkonný orgán asociácie – správna rada, skladá účty za predchádzajúci rok.

Slová predsedníčky Kontrolnej a revíznej komisie SAK Mgr. Lívie Kolkovej na adresu práce členov správnej rady boli symbolickým poďakovaním za prácu pre slovenské knižnice. Ďakujeme!

Prvé číslo Bulletinu SAK je už tradične venované zhodnoteniu predchádzajúceho volebného roka asociácie. Už tradične uverejňujeme *Správu o činnosti SAK od posledného valného zhromaždenia v roku 2019, Uznesenia z Valného zhromaždenia SAK a Plán práce a aktivít SAK na rok 2020*. Vyhlásené sú výsledky úspešných projektov v rámci *Partnerstva alebo Spojme svoje sily*; známa je víťazná knižnica, ktorej bola udelená výročná cena SAKAČIK 2019.

Začiatkom nového roka sa už tradične „virtuálne“ stretla redakčná rada Bulletinu SAK, aby zhodnotila predchádzajúci ročník 2019 a pripravila nové témy pre rok 2020. Prvé číslo je zamerané na architektú-

ru, výstavbu a rekonštrukciu knižníc. Som úprimne rada, že môžem prispieť pozitívnou informáciou o našej univerzitnej knižnici. V závere roka 2019 bola ukončená komplexná rekonštrukcia jedného z pracovísk Univerzitnej knižnice UPJŠ v Košiciach – Lekárskej knižnice, v celkovom finančnom objeme 354 tisíc eur (v rámci 3 etáp, 2017 – 2019). Podrobnejšie informácie prinesie niektoré z ďalších čísiel.

Ostáva mi veriť, že mnohé ďalšie knižnice, ktoré rekonštruujú a modernizujú svoje priestory, využijú príležitosť pochváliť sa, prípadne podeliť sa o svoje skúsenosti.

A vôbec. V mesiaci marec, mesiaci knihy,

máme všetci mnoho príležitostí na zviditeľňovanie našej práce. Kniha vo svojej podstate fascinuje životy ľudí, väčšina si bez nej nevie predstaviť svoj deň. Tak nech žijú knihy a knižnice, či už kamenné, virtuálne alebo digitálne!

Verím, že prvé číslo nášho spoločného periodika Vás zaujme tak ako mňa a už teraz rozmýšľate, čím prispejete do ďalších čísiel. Budem sa spolu s vami tešiť na zaujímavé čítanie.

*PhDr. Daniela Džuganová
tajomníčka správnej rady SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk*

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (MARTIN, 19.2.2020) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (MARTIN, FEBRUARY 19, 2020)

SPRÁVA O ČINNOSTI SAK ZA ROK 2019 / ANNUAL REPORT OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION IN 2019

Ing. Ondrej Látka, PhD., predseda SAK

Abstract: *Activities of the association, its managing structures (board of directors, control board) and Professional structures are balanced by its director. The Professional structures include: public libraries section, academic libraries section, working teams for long-range development, working team for information Technologies application and digitization, for legislation, editorial activities and promotion and for international cooperation.*

Keywords: *Slovak Library Association, library association, annual report*

Kľúčové slová: *Slovenská asociácia knižníc, knihovnicke združenie, správa o činnosti*

*Valné zhromaždenie Slovenskej asociácie
knižníc, Martin, 19.2.2020*

1. Informácie o nových členoch

- Knižnica Jána Henkela v Levoči
- Podtatranská knižnica v Poprade
- Galantská knižnica
- Knižnica Jamník (Liptov) – zatiaľ v jednaní
- Mestská knižnica Kysucké Nové Mesto
- Mestská knižnica Ružomberok
- Mestská knižnica Brezno
- Mestská knižnica A.H. Škultétyho v Tisovci

2. Zloženie správnej rady SAK

Správna rada SAK (ďalej SR SAK) pracovala v tomto zložení:

Predseda SAK:

Ing. Ondrej Látka, PhD., Technická univerzita v Košiciach

Podpredsedníčka SAK:

Mgr. Daniela Tóthová, Malokarpatská knižnica, Pezinok

Tajomníčka SAK:

PhDr. Daniela Džuganová, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach

Členovia:

Mgr. Beáta Bellérová, PhD., Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Mgr. et Mgr. Iveta Hurná, Knižnica pre mládež mesta Košice

Mgr. Jitka Kmeťová, Ekonomická univerzita v Bratislave

Mgr. Monika Lobodášová, Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre

PhDr. Alena Mičicová, Žilinská univerzita v Žiline

PhDr. Blanka Snopková, PhD., Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

Mgr. Katarína Šušoliová, Krajská knižnica v Žiline

Mgr. Valéria Zavadská, Štátna vedecká knižnica v Prešove

Kontrolná a revízná komisia:

Predsedníčka KRK SAK: Mgr. Lívia Koleková, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Členovia:

Mgr. Andrea Doktorová, Ústredná knižnica SAV, Bratislava

PhDr. Mária Kadnárová, Univerzita Komenského v Bratislave

Odborné skupiny a sekcie:

ODBORNÁ SKUPINA PRE DLHODOBÝ ROZVOJ A - Mgr. Valéria Závadská

ODBORNÁ SKUPINA PRE INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÉ TECHNOLOGIE - Mgr. Jitka Kmetová

ODBORNÁ SKUPINA PRE EDIČNÚ ČINNOSŤ A MARKETING KNIŽNÍC - PhDr. Alena Mičicová

ODBORNÁ SKUPINA PRE MEDZINÁRODNÚ SPOLUPRÁCU - Mgr. Daniela Tóthová

SEKCIA VEREJNÝCH KNIŽNÍC - Mgr. et Mgr. Iveta Hurná

SEKCIA AKADEMICKÝCH KNIŽNÍC - Mgr. Beáta Bellérová, PhD.

Zmeny v SR SAK:

- zo zdravotných dôvodov abdikovala na členstvo správnej rady pani riaditeľka Mgr. Daniela Tóthová, ktorú nahradila prvá náhradníčka Ing. Alena Poláčiková;
- z postu riaditeľky ÚK SAV odišla pani Mgr. Andrea Doktorová, ktorá bola členom Kontrolnej a revíznej komisie, na jej miesto nastúpila náhradníčka PhDr. Judita Kopáčiková;
- 29.2.2020 odchádza z pôstu riaditeľky Mgr. Monika Lobodášová, ktorá ukončila svoje členstvo v správnej

rade. Na jej miesto nastupuje náhradníčka Mgr. Katarína Matušková z Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku.

3. Zasadnutie SR SAK

SR SAK zasadala v roku 2019 nasledovne:

- 17.1.2019, Nitra
- 18.2.2019, Žilina
- 26. - 27.6.2019, Komárno
- 29. - 30.10.2019, Prešov

4. SR SAK a projekty FPU

SR SAK reagovala na výzvu FPU v programe 5.1.3 - Podujatia, vzdelávacie aktivity a odborná činnosť knižníc a pripravil projekt: „**Týždeň slovenských knižníc 2019**“ vo výške 8000 eur, ktorý bol schválený.

5. Sekcia Verejných knižníc

- Týždeň slovenských knižníc 20. ročník

Termín: 4. - 10.3.2019

- Tlačová konferencia na slávnostnom otvorení Týždňa slovenských knižníc (TSK) - informácia o TSK v regionálnych a celoslovenských médiách, propagácia TSK na vybraných linkách MHD (tie, v ktorých cestuje najviac cestujúcich a majú dlhé trasy) v 14 mestách Slovenska, propagácia TSK v 4 rýchlikoch Bratislava - Košice počas TSK, propagácia slovenských knižníc prostredníctvom tašiek a odznakov s tematikou knižníc
- Noc s Andersenom
Termín: 29.3.2019
- Deň ľudovej rozprávky
Termín: 16.3.2019
- Dni detskej knihy

Termín: 9. - 11. 4. 2019 Trnava

- Čítajme si celoslovenský čitateľský maratón v spolupráci s Linkou detskej istoty

Termín: marec 2019

- Motivačné aktivity s detským čitateľom odborný seminár pre detských knihovníkov

Termín: november 2019

- *Vyšegrad* číta deťom - CELÉ SLOVENSKO ČÍTA DEŤOM

Termín: priebežne

- Čítajme s *Osmijankom*

Termín: priebežne

- Monitorovanie stavu mestských knižníc – príprava na budúoročnú konferenciu

Termín: priebežne

6. Odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu

Odborná skupina počas roka sledovala činnosť partnerských inštitúcií v zahraničí, v prípade spoločnej spolupráce informovala predsedu SAK, odporúčala alebo dodávala príspevky zo zahraničia do Bulletinu SAK.

Zamerali sme sa na spoluprácu pri spoločných aktivitách EBLIDA, IFLA a Reading and Writing Foundation – na programe Public Libraries 2030.

Odborná skupina komunikovala so zástupcami PL 2030 pri príprave ďalšieho ročníka výstavy Generation Code: Born at the Library, ktorá sa konala v dňoch 8. októbra 2019 a zúčastnil sa jej Ondrej Látka.

Plánované aktivity

- Informovanie o novinkách a požiadavkách partnerských organizácií –

EBLIDA, SKIP a pod.

- Účasť na projekte iniciatívy Public Libraries – výstava Generation Code 2019 v Bruseli
- Odporúčanie príspevkov zo zahraničia do Bulletinu SAK boli splnené.

V dňoch 6. - 8. 10. 2019 sa v Prahe uskutočnil ďalší, už XXII. ročník Kolokvia slovenských, moravských a českých bibliografov, na organizácii ktorého dlhodobo participuje Slovenská asociácia knižníc a Sdružení knihoven ČR – Sekce pro bibliografii.

K organizácii podujatia bol ako spoluorganizátor prizvaný Historický ústav Akadémie vied ČR.

Program Kolokvia bol rozdelený do 5 tematických celkov.

XXII. ročník bol výnimočný z dvoch dôvodov:

1. Zúčastnilo sa na ňom najviac účastníkov od jeho vzniku. Odznelo 20 príspevkov, z ktorých 11 prednášateľov bolo z Čiech a 9 prednášateľov zo Slovenska

2. Minútou ticha si prítomní utili pamiatku zakladateľa tohto výnimočného odborného podujatia – doc. Miloša Kovačku, dlhoročného riaditeľa Národného bibliografického ústavu SNK, ktorý sa veľkou mierou zaslúžil o rozvoj českej a slovenskej kultúrnej vzájomnosti a budovania krásnych vzťahov medzi ČR a SR.

Z kolokvia bol zostavený bibliografický zborník, ktorý zverejníme aj na stránke SAK.

Dostupný je zároveň na stránke SDRUK - <http://sdruk.mlp.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/clanek/sekce-pro-bibliografii/>

Na pozvanie Svazu knihovníkú a informačných pracovníkú ČR sa konferencie Knihovny súčasnosti 2019, ktorá sa uskutočnila v dňoch 10. až 12. 9. 2020 v priestoroch Pedagogickej fakulty Olo-mouci zúčastnili 2 zástupcovia Slovenskej asociácie knižníc, a to jej predseda Ing. Ondrej Látka, PhD. a tajomníčka PhDr. D. Džuganová. Konferenciu usporiadalo Sdružení knihoven ČR s aktuálnym mot-tom „1919 – 2019 – Knihovny!“ Jednalo sa o najvýznamnejšie a najväčšie knižnič-kej podujatie v roku 2019 s cieľom pouká-zať na 100. výročie knižničného zákona.

Jednou z činností tejto odbornej skupiny, je aj zabezpečovanie prekladov do Bulle-tinu SAK, ktoré sa robilo aj v roku 2019 v spolupráci s odbornou skupinou pre marketing.

Ďalšou medzinárodnou návštevou bola aj 10. valná hromada SKIP a konferencia Architektura a výstavba knihoven, ktorá sa uskutočnila 13. 14. júna 2019 v Slad-kovského sále Obecního domu v Praze, námestí Republiky 1090/5, Praha 1.

7. Odborná skupina pre legislatívu

Odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu v spolupráci s celou správnou radou SAK pripravila návrh nových stanov, ktoré valné zhromaždenie SAK schválilo 19. februára 2019 v Žiline.

V rámci tejto skupiny bolo pripravené v spolupráci s SSKK aj spoločné memo-randum o spolupráci, ktoré bolo podpí-sané v Bratislave na zasadnutí UKR dňa 11.11.2019.

Vzhľadom na rozhodnutie Univerzitej

knižnice v Bratislave, kde mala SAK sídlo, ukončiť memorandum o spolupráci, pri-pravila a nové memorandum o spolupráci s Ústrednou knižnicou SAV, kde je v súčas-nosti sídlo SAK.

Odborná skupina informovala o činnosti komisií a pracovných skupín fungujúcich na pôde Ministerstva kultúry SR, kde má knižnícka komunita svojich zástupcov:

1. komisia pre *Odvetvovú koncepciu od-borného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania a odborných činností v rezorte kultúry*, ktorej členmi sú Iveta Kilárová zo SNK, Valéria Závadská z ŠVK v Prešove. Komisia začala pracovať ešte v roku 2018 a svoje druhé zasadnutie mala v septembri 2019. Koncepcia je otvorený materiál, do ktorého je možné vstupovať, dopĺňať a upravovať ho. Jej hlavným cieľom je zlepšenie stavu a podpora kľúčových faktorov pozitívne ovplyvňujúcich systém profesionálnej prípravy odborníkov pre sektor kultúry. V rámci komisie sú vytvorené pracovné skupiny pre jednotlivé oblasti, čiže aj pre oblasť knižníctva.

2. dočasná pracovná skupina (DPS) pre tvorbu *Stratégie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a kultúry národnostných menšín do roku 2030*, ktorá začala pracovať v sep-tembri 2019 a do ktorej bola nominovaná Valéria Závadská za ÚKR. DPS pracuje na tvorbe uvedeného strategického materiálu na základe vládou schválenej Koncepcie pre tvorbu *Stratégie miestnej a regionálnej kultúry a kultúry národnostných menšín*, kde jednou zo strategických oblastí bude oblasť verejnej knižnice a miestna kultúra.

8. Odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing

Bulletin SAK

Redakčná rada v roku 2019 pracovala v zložení: PhDr. A. Mičicová (zodp. redaktorka), PhDr. Z. Babicová (výkonná redaktorka), E. Čelková, Mgr. Z. Martinčeková, Mgr. K. Matušková, PhDr. K. Prextovej, Mgr. D. Tóthová, Mgr. V. Zavadská.

Obsah ročníka 27/2019 vychádzal z návrhu, ktorý bol prekonzultovaný na zasadnutí redakčnej rady 11.2.2019 so zachovanou štruktúrou periodika a rubriek. Zasadnutie RR sa uskutočnilo prostredníctvom videokonferencie, ktorá sa už stala osvedčenou formou zasadnutí. Obsahové zameranie bolo zverejnené na stránke www.sakba.sk. Všetkým autorom príspevkov vrátane zodpovednej redaktorky a členiek RR patrí veľké poďakovanie za ich prácu pri naplňovaní obsahu v roku 2019.

Termíny redakčných uzávierok a odovzdania jednotlivých čísel do tlače boli realizované v súlade so stanoveným harmonogramom. Nestretli sme sa s duplicitným uverejňovaním príspevkov z B SAK.

Grafickú úpravu bulletinu zabezpečovala UK TUKE, osobitné poďakovanie patrí technickému redaktorovi Ing. Róbertovi Valenčákovi. Môžeme konštatovať, že tlač jednotlivých čísel zodpovedala časovému harmonogramu.

Priebežne bol aktualizovaný adresár odberateľov bulletinu vrátane zmien adresy a aktualizácia adresára zostáva naďalej priebežnou úlohou.

K hodnoteniu obsahu ročníka 27/2019 a jednotlivých čísel:

• Môžeme konštatovať, že edičný zámer (4 čísla) bol naplnený v rozsahu (cca 50-60 strán). Podľa možnosti sa darilo naplňovať všetky rubriky časopisu. Obsah jednotlivých čísel bol nasledovný:

- číslo prinieslo materiály z VZ SAK, hlavnou témou čísla boli historické fondy.
- číslo bolo tematicky zamerané na TSK 2019; prinieslo zhodnotenie celého TSK 2019 ako aj informácie o podujatiach v knižniciach.
- číslo sa venovalo súčasnosti a budúcnosti knižníc. Pripomenuli sme si však aj jubileum – 100. rokov zákona o verejných knižniciach obecných.
- číslo môžeme považovať za najrozsiahlejšie nielen rozsahom ale aj obsahom. Podarilo sa získať zaujímavé príspevky zodpovedajúce téme Šikovní knižníci.

V jednotlivých číslach boli uverejňované aj aktuálne informácie celoslovenského charakteru: vyhlásenie výsledkov súťaže Knižnica roka, vyhlásenie účastníkov 8.Kolokvia knižnično-informačných expertov krajín V4, Memorandum o spolupráci uzatvorené medzi SAK a SSKK.

• Od roku 2019 si vzali „patronát“ nad jednotlivými úvodníkmi členovia SR SAK (O. Látka, A. Mičicová, V. Zavadská, M. Lodbodášová), čo vysoko oceňujeme. Veríme, že táto tradícia bude pokračovať aj v roku 2020.

• Musíme však konštatovať, že z roka na rok je potrebné vyvíjať čoraz väčšie úsilie zo strany členov RR na získavanie príspevkov. Nielen príspevkov venovaných aktivitám knižníc (záchranou je program SAK

Partnerstvo alebo Spojme svoje sily) ale najmä odborných článkov z našej profesionálnej oblasti.

- Problém boli preklady do anglického jazyka, ktoré mala zabezpečiť D. Tóthová.
- Chýbajú informácie o jubiliujúcich knihovníkoch, ktorým by chceli knižnice aj touto cestou poďakovať (rubrika Personálie).
- Veľké poďakovanie patrí všetkým členoch RR za zabezpečovanie príspevkov (aj prostredníctvom vlastných publikačných aktivít)! Osobitne by som chcela vyzdvihnúť činnosť p. L. Čelkovej, ktorej srdcovou záležitosťou sa stala rubrika Naša anketa: pohľad na profesiu knihovníka.

Propagačné aktivity

V rámci propagačných aktivít sa vytvorila stránka na sociálnej sieti Facebook, na ktorú sa pridávajú nové informácie zo SAK, ale aj od členských knižníc. Taktiež sa zdieľajú podujatia a udalosti z facebookových stránok našich knižníc, ale aj zaujímavé informácie z knižníc celého sveta.

Ďalšou zaujímavou aktivitou je zdieľanie letákov s odporúčanou literatúrou. Vybrané knihy pre čítanie na voľný čas sa zverejnili v dvoch obdobiach. Jedno bolo letné obdobie, kde sa zverejnilo 40 kníh pre dospelých a 20 kníh pre deti. Druhým obdobím bola zima, kde tak isto sa zverejnili knihy na preklenutie dlhých zimných dní a sviatkov. Táto aktivita mala veľmi dobrý pozitívny ohlas od kolegov knihovníkov, ale aj od širokej verejnosti.

9. Odborná skupina pre IKT

Webová stránka SAK – aktualizácia údajov webovej stránky vrátane anglickej jazy-

kovej mutácie. Údaje na webovej stránke boli priebežne aktualizované.

Keďže webová stránka už nespĺňala moderné štandardy, pristúpilo sa k vypracovaniu návrhu novej webovej stránky SAK a jej implementácie v novom technologickom prostredí.

Taktiež bola vypracovaná aj mapa členských knižníc na Slovensku, ktorá bude dostupná po spustení novej stránky.

V roku 2019 bol realizovaný prieskum dostupných redakčných systémov s prihliadnutím na aktuálne potreby a rozvojové plány SAK. Odborná skupina pri výbere zvažovala i cenovú dostupnosť, technologické nástroje, dizajnové možnosti a náročnosť správy webovej stránky. Na základe prieskumu bol zvolený redakčný systém WordPress. Webová stránka je pripravená na zverejnenie.

10. Sekcia akademických knižníc

Sekcia AK realizovala prieskum k CREPČ2 - zisťovali sa názory AK a mapovali problémy knižníc vo vzťahu k CREPČ 2. Prieskum bol východiskom pre seminár Akademické knižnice a CREPČ 2, ktorý sa uskutočnil v máji 2019 v CVTI SR v Bratislave.

Sekcia AK spracovala pripomienky k návrhu Akreditačných štandardov. Akreditačné štandardy sú zásadným materiálom pre slovenské vysoké školy a pripomienky SAK sa týkali tých častí štandardov, kde boli definované požiadavky na publikačnú činnosť.

Sekcia tiež spracovala projekt Nové technológie v informačnom vzdelávaní, ktorý bol predložený FPU. Jeho cieľom je zlepšiť vedomosti knihovníkov, ktorí sa venujú informačnému vzdelávaniu, v oblasti vizuálnej komunikácie s osobitným dôrazom na možnosti využitia nových technológií, naj-

mä videí v informačnom vzdelávaní. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa budú kurzy, ktorých lektormi budú odborníci zo vzdelávacích inštitúcií. Cieľovou skupinou sú knihovníci akademických a verejných knižníc.

Ďakujem za pozornosť.

UZNESENIA Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIA SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

Martin 19.02.2020

Valné zhromaždenie Slovenskej asociácie knižníc

1. berie na vedomie:

- Správu o činnosti SAK od posledného valného zhromaždenia (za rok 2019);
- Zmeny v zložení SR SAK a KRK SAK;
- Nových členov SAK: Galantská knižnica v Galante, Knižnica Jána Henkela v Levoči, Podtatranská knižnica v Poprade, Mestská knižnica Ružomberok, Mestská knižnica Kysucké Nové Mesto, Mestská knižnica Brezno, Mestská knižnica A. H. Škultétyho v Tisovci.

2. schvaľuje

- Správu o hospodárení SAK za rok 2019;
- Správu Kontrolnej a revíznej komisie SAK za rok 2019;

- Plán činnosti a rozpočet SAK na rok 2020;
- Členské SAK na rok 2020 pre mestské knižnice vo výške (EUR): 50
- Členské SAK na rok 2021 vo výške v členení v (EUR):
CVTI SR 250
ŠVK, SKN MH Levoča,
UK SAV, SPK 180
akademické knižnice 150
verejné knižnice (regionálne) 120
verejné knižnice (mestské) 50
špeciálne knižnice 30
obecné knižnice 20

3. ukladá

- Správnej rade SAK zaoberať sa odporúčaniami Kontrolnej a revíznej komisie SAK;
- Správnej rade SAK zaoberať sa návrhmi z diskusie.

PLÁN PRÁCE A AKTIVÍT SAK NA ROK 2018

1 Organizačné úlohy

T: 19. 2. 2020, Martin

1.1 Predpokladané zasadnutia SR SAK

Z: predseda SAK

T: 01/2020, 02/2020, 06/2020, 10/2020

Z: predseda SAK

1.2 Zasadnutie valného zhromaždenia SAK

2 Odborné aktivity

2.1 Týždeň slovenských knižníc 2020, 21. ročník

T: 2. - 8. 3. 2020, 2.3.2020 - Slávnostné

otvorenie TSK vo Zvolene

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.2 Deň ľudovej rozprávky

T: 16.3.2020

Hlavný organizátor: Knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.3 Noc s Andersenom – medzinárodný projekt na podporu čítania vo verejných knižniciach

T: 27.3.2020

Z: sekcia verejných knižníc SAK v spolupráci s SSKK

2.4 Čítame s Osmijankom. Pridáš sa aj Ty? Propagácia 16. ročníka podujatia

T: priebežne

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.5 Dni detskej knihy

T: 21.4.2020

Organizátor: Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitra

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.6 Čítajme si - Celoslovenský čitateľský maratón v spolupráci s Linkou detskej istoty pri Slovenskom výbore pre UNICEF

T: júl 2020

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.7 Prečítané leto

T: jún – august 2020

Organizátor: Martinus, OZ čítajme si spolu

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.8 Celé Slovensko číta deťom – Vyšegrad číta deťom

T: priebežne

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.9 Motivačné aktivity s detským čitateľom, odborný seminár pre detských knihovníkov

Termín: november 2020

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.10 Monitorovanie stavu mestských knižníc – príprava na konferenciu Knižnice 2021

Termín: priebežne

Z: sekcia verejných knižníc SAK

2.11 Stretnutie riaditeľov AK - zdieľanie príkladov dobrej praxe, seminár

T: apríl 2020

Z: sekcia akademických knižníc SAK

2.12 Seminár AK Dátová gramotnosť

T: máj 2020

Z: sekcia akademických knižníc SAK

2.13 Realizácia projektu Nové technológie v informačnom vzdelávaní

T: jún - november 2020

Z: sekcia akademických knižníc SAK

2.14 Webová stránka SAK – aktualizácia údajov webovej stránky vrátane anglickej jazykovej mutácie

T: priebežne

Z: odborná skupina pre informačno-komunikačné technológie SAK

3 Legislatívna činnosť

3.1 Príprava projektu KNIŽNICE 2021

T: november 2020

Z: odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK

3.2 V súlade s úlohami Programového vyhlásenia vlády pre Ministerstvo kultúry SR podieľať sa na príprave knižničnej a ďalšej legislatívy, ktorá sa dotýka knižníc a ich činnosti

T: podľa potreby

Z: odborná skupina pre dlhodobý rozvoj a legislatívu SAK

3.3 Príprava Stratégie Slovenského knihovníctva na roky 2021 – 2025

T: november 2020

Z: SR SAK

4 Edičná činnosť a marketing knižníc

4.1 Vydávanie Bulletinu SAK v doterajšom rozsahu s novými prvkami

T: štvrťročne

Z: Redakčná rada Bulletinu SAK, odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing knižníc SAK, odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

4.2 Spracovanie dizajnu manuálu SAK

T: november 2020

Z: odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing knižníc SAK

4.3 Príprava letákov na leto a zimu s odporúčanou literatúrou

T: polročne

Z: odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing knižníc SAK

4.4 Aktualizácia a propagácia informácií SAK na sociálnych sieťach

T: priebežne

Z: odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing knižníc SAK

5 Zahraničná spolupráca

5.1 Zabezpečenie účasti zástupcov SAK na podujatiach EBLIDA, SDRUK, SKIP

T: priebežne

Z: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

5.2 Zabezpečovanie prekladov do Bulletinu SAK

T: priebežne

Z: odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

5.3 Kolokvium českých, slovenských a moravských bibliografov (roč. XXI-II.)

T: 4. – 6. októbra 202

Z: B. Snopková, Odborná skupina pre medzinárodnú spoluprácu, Kysucká knižnica v Čadci

5.4 Aktívna účasť na výstave Generation Code 2020 v Bruseli, Iniciatíva Public Libraries 2030

T: október 2020

Z: O. Latka, odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu SAK

(Plán práce a aktivít SAK na rok 2020 bol schválený členskými knižnicami SAK na valnom zhromaždení SAK dňa 19.2.2020 v Martine)

TRIKRÁT O ARCHITEKTÚRE KNIŽNICE / THREE TIMES ABOUT LIBRARY ARCHITECTURE

Mgr. art Matúš Bištan, architekt

Abstract: Libraries are popular public institutions, public space all the time even though digital technologies with possibilities to find information just through display finger movement. If we take care of this space quality, if we make it more attractive, if we think for whom and how it serves means to take care of shared spaces in which we have possibility to be a part of community, based on knowledge and critical thinking.

Keywords: library architecture, interior, public library, academic library,

Kľúčové slová: architektúra knižníc, interiér, verejná knižnica, akademická knižnica

Ako architekt som mal príležitosť aktívne sa podieľať na návrhu a realizácii troch takýchto priestorov. Nie je to samozrejmosť, som za tieto príležitosti vďačný. Mohlo by sa zdať, že verejný sektor ponúka architektom nekonečné možnosti realizácie. Kdekoľvek vstúpime do verejných inštitúcií a priestorov (úradu, školy, nemocnice, múzeá, galérie, knižnice, atď.), vidíme, že sú zanedbané, ošarpané, necitlivo rekonštruované, fungujúce v krízovom režime. Napriek tomu, že pribúdajú pozitívne príklady novostavieb a rekonštrukcií verejných budov, je to stále skôr výnimka, nie pravidlo.¹ Väčšinu architektov mojej generácie

1 Prax je taká, že pre veľkú časť kompetentých úradníkov a zriaďovateľov je návrh a projektová príprava rekonštrukcie alebo novostavby verejnej budovy iba nevyhnutnou podmienkou na získanie dotácie, prípadne stavebného povolenia - nezaoberajú sa podrobnejšie výberom architekta a pri pridelení zakázky rozhoduje iba výška cenovej ponuky za projekt a nie kvalita samotného riešenia. Takýmto prístupom sú z väčšiny verejných zakázok architekti vylúčení len preto, že nemôžu konkurovať projektantom, ktorí podobné

živía zakázky pre súkromníkov (navrhujú rodinné domy, administratívne budovy firmám, bytové domy pre developerov), napriek tomu, že by určite radšej ťažiskovo pracovali na zadaniach, ktoré slúžia širšej komunite a zlepšujú kvalitu života všetkým bez ohľadu na majetok, vzdelanie a miesto bydliska.

Univerzitná knižnica Katolíckej univerzity v Ružomberku
Návrh a projekt: 2009 – 2010, realizácia: 2011 - 2013

Krátko po skončení štúdia som získaval prax aj navrhovaním, projektovaním a dozorovaním realizácie novostavby Uni-

zadania zvládnu za zlomok času, ktorý by im venoval architekt. To, že verejným stavbám nie je v štádiu prípravy venovaná väčšia pozornosť vidíme na výsledkoch – rekonštrukcia v našich pomeroch znamená výmena starých okien za nové plastové, olepenie fasád polystyrénom a omietkami v pastelových farbách. V interiéri je hlavné, aby radiatory kúřili, voda tiekla, že splachovalo.

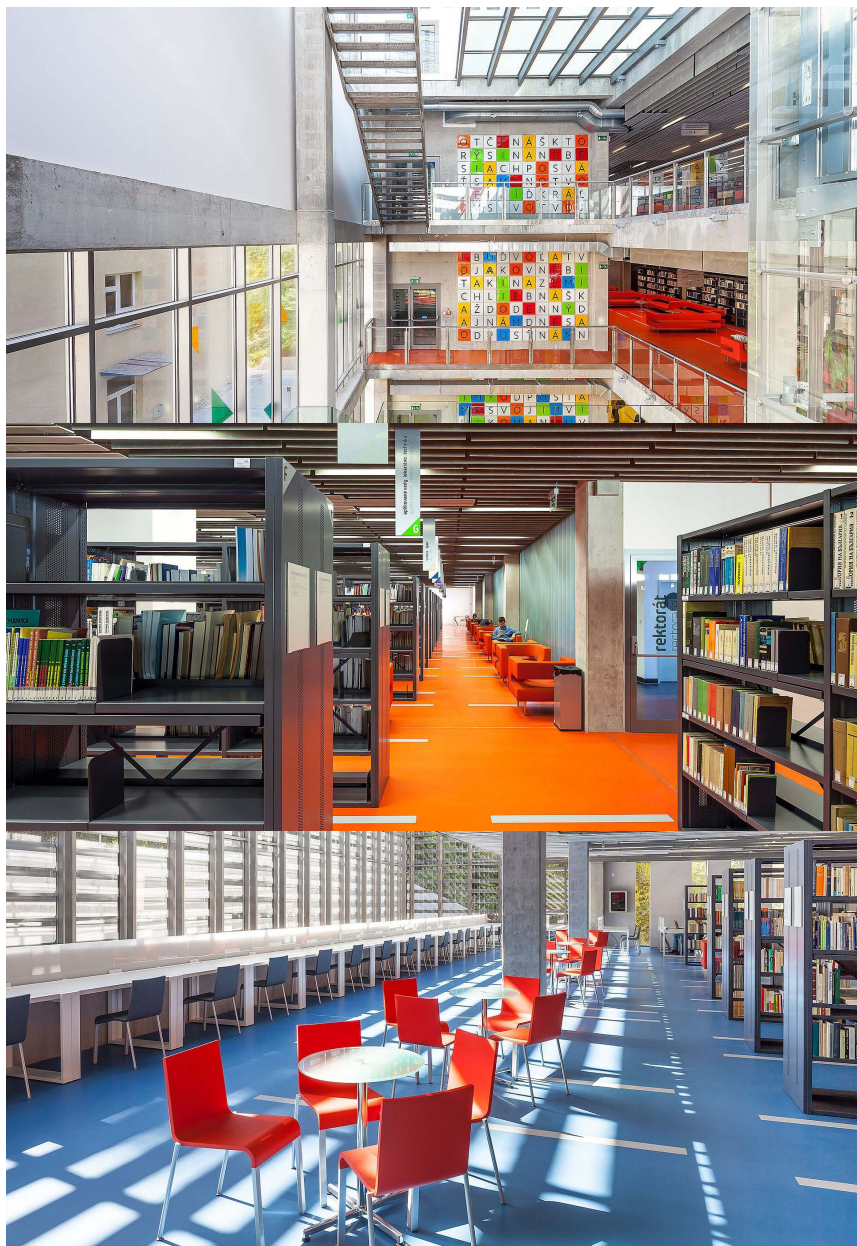
verzitnej knižnice Katolíckej Univerzity v Ružomberku. Pracoval som v ateliéri architekta Stanislava **Šutvaja**, ktorý spolu s Jánom Potomom **zvíťazil v roku 2006 v súťaži na** kampus Katolíckej Univerzity v Ružomberku. Kampus mal byť situovaný v okolí bývalej slobodárne pre zamestnancov bavnárskych závodov od architekta Milana **Škorupu**, ktorú univerzita už dlhšie obdobie využívala. Dominantnou stavbou sa mala stať nová knižnica - centrum celej inštitúcie. Za ideou koncentrovania priestorov univerzity (predtým fungujúcej v rôznych budovách v rámci mesta, ale aj mimo neho) do kampusu bol dnes už zosnulý rektor KU Tadeusz Zasepa a jeho **prorektor Peter Olekšák**. Zasepa ako intelektuál, ktorý pôsobil na špičkových svetových univerzitách, neustále pripomínal, že knižnica musí byť srdcom univerzity. Priestor, ktorý ponúkne teda musí byť atraktívny, má motivovať pedagógov a študentov, aby sa tu stretávali, študovali, trávil čas ,a tak sami vytvárali verejnú inštitúciu – univerzitu.

Stavba knižnice s kapacitou cca 700 000 knižných zväzkov (z toho cca 300 000 kníh vo voľnom výbere), ktorá ponúka 500 študijných miest, konferenčné, výstavné a iné doplnkové priestory na ploche približne 5000 m², je na slovenské pomery unikátny počín, ktorý si vyžadoval veľké nasadenie vtedajšieho vedenia univerzity. Bez prof. Tadeusza Zasepu, ktorý cestoval po celom svete, aby túto ideu prezentoval a zháňal prostriedky a bez manažérskych schopností prof. Petra Olekšáka by toto dielo nikdy nevzniklo.

Samotný priestor knižnice je rozdelený na

štyri podlažia. Na troch nadzemných podlažiach je voľne prístupný knižničný fond, v podzemnom podlaží je archív knižnice a univerzity. Administratívne priestory knižnice, ku ktorým bol **v priebehu výstavby pričlenený aj rektorát univerzity, sídlia v 7-podlažnej výškovej presklennej časti stavby knižnice. Súčasťou stavby je tiež multimediálne centrum, kde sa študenti žurnalistiky zdokonaľujú v používaní audiovizuálnej techniky, klubové a výstavné priestory na piatom podlaží, z ktorých je prístup na veľkú strešnú terasu.**

Charakter interiéru knižnice tvorí neomietaný priznaný pohľadový betón jednotlivých konštrukcií (stĺpy, preklady, stropy a časti stien), liate podlahy v monochromatických farbách (každé podlažie má pre lepšiu orientáciu v priestore svoju farebnosť) a svetlo. Vstupný priestor, ktorému dominuje schodisko z nerezovej ocele a presklenených mostíkov je otvorený na výšku štyroch podlaží a bohato presvetlený cez zasklené fasády a strechu. Je to priestor stretnutí - na prízemí je kaviareň, no aj široké schody s lávkami, z ktorých je výhľad na veľkú časť interiéru, nabádajú pristaviť sa, porozprávať sa. Rovnako v študijnej časti je smerom k zeleni rozširujúci sa otvorený priestor, ktorým svetlo zo svetlíka v nadzemnej časti preniká do podlaží, **ktoré sú na tejto strane „zahryznuté“** do svahu. Práve v týchto miestach, kde návštevník najlepšie vníma materialitu stavby v rôznych atmosférach, podľa vonkajších svetelných podmienok, sú inštalované diela maliara Pavla Ruska. Vo vstupnej časti je to modlitba „Otče náš“ abstraktne rozložená na jednotlivé písmená na stene cez

Autor fotografií UK Katolíckej univerzity v Ružomberku: Vladimír Yurkovič

tri podlažia. Farebnosť diela odkazuje na farebnosť samotného priestoru. Rovnako séria abstraktných malieb segmentovaná do trojuholníkových formátov pod svetlíkom v študijnej časti.

Projekty obnovy mestských knižníc

Ďalej priblížim projekty menšieho rozsahu, ktoré sa zaoberali priestormi mestských knižníc v Senci v Modre. Priestory obidvoch knižníc sú súčasťou väčších budov - kultúrnych domov - nachádzajú sa na prvom nadzemnom podlaží. V Modre je to klasicistická stavba z obdobia socialistickeho realizmu od významného architekta Artúra Szalatnaia-Slatinského. V Senci ide o pôvodne modernistický kultúrny dom s kinosálou, ktorý bol v roku 2006 rekonštruovaný - pribudlo podkrovia s vikiermi a farebné fasády. V Modre bolo treba nanovo premyslieť dispozíciu knižnice v priestoroch, ktoré na tento účel slúžia už dlhšie; v Senci sa vyčlenil nevyužívaný priestor kultúrneho domu na nové oddelenie náučnej literatúry, ktoré rozšíri existujúce priestory mestskej knižnice. Na približne podobnej ploche (v Modre 170 m², v Senci 150 m²) som sa pokúsil zamyslieť nad flexibilitou priestorov symetrickej sorelovskej dispozície (Modra) a monolytického skeletu (Senec).

Príklad ako môže úradník pomôcť vytvoriť podmienky na to, aby vznikol dopyt po architektonickom uvažovaní ukázal Fond na podporu umenia (FPU). Dotačná schéma na obnovu priestorov knižníc už nejaký čas funguje. V roku 2018 bolo v texte výzvy (podprogram 5.1.1) okrem iného uvedené toto:

Pre posúdenie projektov je potrebné, aby žiadateľ - knižnica vedela formulovať a vizualizovať svoju predstavu o budúcom vzhľade a funkciách knižnice. Okrem knihovníkov je odporúčané do procesu prípravy projektu zapojiť aj odborníkov z oblasti dizajnu, architektúry, či iných príbuzných disciplín (žiadateľ musí uviesť ich mená).

Tieto dve vety výzvy FPU viedli k tomu, že knihovníci, ktorí sa chceli pokúsiť získať dotáciu na rekonštrukciu svojej knižnice, potrebovali prizvať k spolupráci architektov alebo dizajnérov vo svojom okolí, aby im pomohli formulovať zámer obnovy. Samozrejme, vo fáze, keď ešte nie je jasné, či projekt bude úspešný, sa ťažko dá čakať, že architekt bude oslovený na plnohodnotnú architektonickú štúdiu. Je tu však priestor na to, aby si knižnica objednala jednoduchý architektonický koncept, ktorého spracovanie nie je natoľko časovo náročné. V prípade, že žiadosť o dotáciu bude úspešná, spolupráca môže pokračovať ďalej (FPU totiž umožnil, že časť z priznanej dotácie, môže byť použitá na uhradenie projektu interiéru podľa predloženého konceptu). Počas práce som si vytvoril systém jednoduchej grafickej reprezentácie konceptu, ktorý som použil v obidvoch prípadoch. Zámer bol na niekoľkých listoch A3 zrozumiteľne vysvetliť a odprezentovať návrh.

Spolupráca s pracovníkmi mestských knižníc v Modre a v Senci bola naozaj obohacujúca skúsenosť. Stretol som sa s ľuďmi, ktorí svojej práci rozumejú, považujú ju za dôležitú a do práce chodia radi. Často sú ochotní pracovať nad rámec svojich povinností. Záleží im na tom, aby knižnica nestagnovala. Rozmýšľajú nad tým, ako

sa fungovanie tradičnej inštitúcie postupne mení a čo treba urobiť, aby bola stále atraktívna. (Napríklad v Senci mi vedúca knižnice Anetta Zelmanová, vysvetľovala, ako knižnica nahrádza klubové priestory pre školákov, ktorých rodičia sa z práce vracajú až večer. Deti sa zo školskej družiny presunú do knižnice a tam trávajú čas až do večerných hodín.) Veľmi pozitívne bolo sledovať, že napriek tomu, že títo ľudia knižnici rozumejú, sú otvorení návrhom architekta a nebránia sa zmeniť zaužívané postupy, ak to pomôže pritiahnúť ľudí a zatriaktivniť priestor. Dôležitá skutočnosť v tomto procese bola podpora pracovníkov knižníc zo strany riaditeľov kultúrnych centier, pod ktoré tieto knižnice patria. V Senci to bol riaditeľ MsKS Peter Szabo a v Modre riaditeľka KC Modra Marcela Kvetková.

Oddelenie odbornej literatúry Mestskej knižnice v Senci

Návrh a projekt: 2018, realizácia: 2019

Po vybúraní priečok je na nové oddelenie náučnej literatúry vyčlenený jeden pozdĺžny priestor s pásovým oknom a skeletovým nosným systémom. Keďže v priestore s plochou 150 m² treba uskladniť 15 000 zväzkov, hlavnou výzvou projektu je vymyslieť riešenie, ktoré nezaplní celý priestor regálmi. V rámci knižnice by totiž mala byť tichá študovňa, priestor na prácu s počítačom a otvorený priestor, kde je možné usporiadať menšie podujatia (do 30 ľudí). Základným prvkom interiéru je zaoblený regál, ktorý svojím tvarom rozčleňuje vyššie spomenuté zóny. Tam kde má regál najväčší polomer vzniká čítareň s výhľadom na mesto a dobrým svetlom – to

je priestor pre verejné podujatia. Priestory, ktoré vyčleňuje menší polomer regálu sú počítačové pracovisko a tichá študovňa. Tieto priestory sú zároveň oddelené od čítárne a od okna, s umelým osvetlením. Slúžia na sústredenú prácu. Zaoblený regál má výšku 2 m a kapacitu 8 000 kníh. Ďalších 9 000 zväzkov je umiestnených do regálov na celú výšku miestnosti pri troch obvodových stenách priestoru. Súčasťou oddelenia je aj knihovnícky pult v rovnakom materiálovom prevedení ako zaoblený regál.

Pre dosiahnutie dojmu subtilnosti, vizuálnej ľahkosti regálov a dobrej opracovateľnosti sa ukázal ako vhodný materiál paradoxne pomerne ťažký 5 mm hrubý oceľový plech. Všetky segmenty sa na základe dielskej dokumentácie vypálili laserom a následne zvárali ako skladačka v zámočnickej dielni. Z pôvodného zámeru zväťovať regále na mieste sa z praktických dôvodov upustilo – každý prvok bol rozložený na segmenty, ktoré sa zvarili v dielni a na mieste sa už iba zošróbovali. Staticky bolo náročné vyriešiť osadenie oblého regálu v priestore. Existujúci strop z betónových prefabrikovaných panelov by uniesol maximálne čistú váhu regálu (6,5 t). Po naplnení knihami však regál svoju váhu zdvojnásobí. Bolo nutné preniesť tiaž priamo do betónového skeletu. Statik Ivan Tatala navrhol rošt z oceľových HEB profilov, kotvených do existujúcich stĺpov. Regál neleží na rošte celoplošne, ale iba bodovo – tiaž regálu do roštu prenáša 8 oceľových pätiiek. Zvarený regál funguje vďaka vertikálnym segmentom ako priestorový nosník.

Konstrukcie pôvodného skeletu (stĺpy a preklady) sa očistili od omietky a opatrili penetračným náterom. Obnažená materia-

Autori fotografií Oddelenia odbornej literatúry Mestskej knižnice v Senci: Pavel Meluš a Juraj Marko

lita konštrukcií informuje vnímavého človeka o statickom systéme budovy a súvisí aj s pôsobením ostatných prvkov interiéru. Na steny a strop je ručne nanosená vápenocementová omietka, stopy po nanášaní hladidlom sú viditeľné a priznané. Zámerom je omietku nemaľovať, ale ukázať jej remeselné spracovanie.

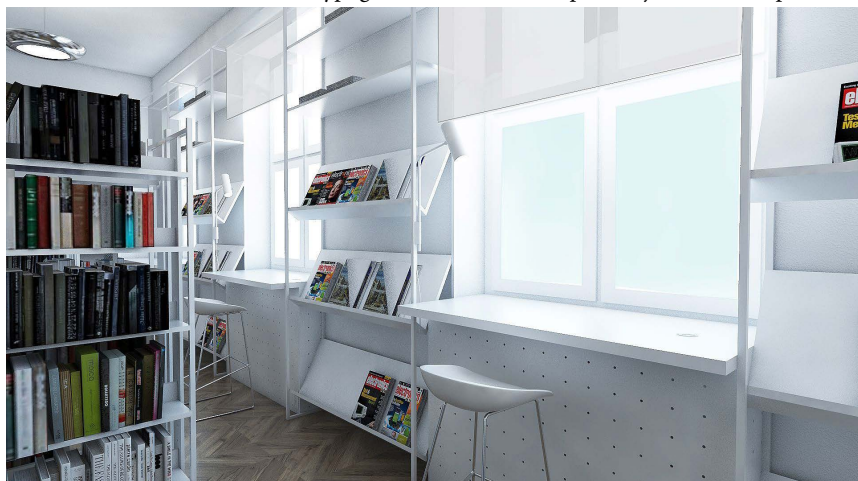
Dôležitými výtvarnými a funkčnými prvkami interiéru sú záves, ktorý navrhla architektka Danica Pišteková a typografia

nápisov a dizajn informačného knižničného systému od grafického dizajnéra Šimona Chovana.

Mestská knižnica Modra

Návrh: 2018, projekt: 2019, realizácia: 2020

V Modre som sa snažil dať do súladu symetrickú dispozíciu priestorov s fungovaním knižnice. Dvere do hlavnej miestnosti v strede, ktorá má aj vyšší strop a väčšie okná, sa nepoužívajú. V celom priestore

tejto reprezentatívnej miestnosti sú vysoké regále. Do knižnice sa vstupuje v najvzdialenejšom bode od schodiska, vôbec sa nevyužíva veľkorysý priestor foyer, z ktorého je prístup aj na balkón spoločenskej sály. V návrhu som obnovil dvere do hlavnej miestnosti ako vstupné do knižnice a do reprezentatívnej miestnosti som situoval knihovnícky pult aj čítareň. Regále otvorených fondov sú potom symetricky rozmiestnené vo vedľajších miestnostiach. Premiestnil sa tiež priestor detskej čítárne a kancelárii, aby sa dosiahlo, čo najracionálnejšie usporiadanie priestorov. Súčasťou návrhu bolo aj preriešenie priestoru foyer – jeho presvetlenie a umiestnenie kaviarne s vizuálnym kontaktom do čítárne a detskej miestnosti.

Projekt obnovy knižnice v Modre bol nakoniec dotáciou podporený až na treťi pokus a pridelené finančné prostriedky nepostačovali na komplexnú obnovu - začalo sa teda s rekonštrukciou centrálnej miestnosti. Návrh sme upravili takým spôsobom (spoluautorka: Andrea Bišťanová), aby bolo možné v budúcnosti realizovať aj ďalšie kroky, ktoré vyplývajú z celkovej navrhovanej koncepcie knižnice. Zámerom je vytvoriť z čítárne reprezentatívny priestor s dostatočnou kapacitou regálov, s možnosťou posedenia čitateľov, s využitím vizuálneho kontaktu s centrom mesta Modra. Dôraz je zároveň kladený na hospodárnosť predkladaného riešenia, ktoré má čo v najväčšej miere využiť charakteristiky existujúceho priestoru a zariadenia knižnice. Preto podstatná časť práce pozostáva z repasovania existujúcich povrchov a mobiliáru. Zámer je všetky prvky zároveň zladiť do harmonického celku, ktorý

nebude vizuálne príliš rôznorodý. Celé zariadenie knižnice – repasované aj nové – bude v bielej farbe. V priestore budú osadené repasované existujúce systémové regále. Pri stenách sú navrhnuté atypické regále z **DTD dosky laminovanej na bielo**. **Pod oknami je navrhovaná zostava z oceľových profilov a dosiek**, v rámci ktorej sú regále, sedenie, okrytie radiátorov a systém zatienenia okien.

Na záver by som rád povzbudil knihovníčky a knihovníkov, ktorí uvažujú o obnove priestorov knižníc, v ktorých pracujú, aby sa nebáli prizvať k spolupráci architektu aj v prípade, ak ide iba o malú investíciu. Knižnica je verejný priestor, kde sa môže me spolu stretávať a kultivovať. Je rozdiel, keď niekto porozmýšľa nad fungovaním priestoru v širšom kontexte a nastaví aj jeho smerovanie do budúcnosti, ako keď sa len z katalógu vyberú nové systémové regále a mobiliár.

ZAVÁDZANIE NOVÝCH TECHNOLOGIÍ ALEBO AKO PREMENIŤ STARÉ NA NOVÉ... A EŠTE ČOSI NAVYŠE / INTRODUCTION OF NEW TECHNOLOGIES OR HOW TO TRANSFORM OLD ONES INTO NEW ONES ... AND SOMETHING MORE

Mgr. Valéria Závadská, Štátna vedecká knižnica v Prešove
riaditelka@svkpo.gov.sk

Abstract: *Modern and efficient library technologies are now essential for the proper functioning of libraries and the provision of library information services. The contribution brings comprehensive information about the introduction of specific RFID technology into the operation of the State Scientific Library in Prešov. Key Words: Information technologies. RFID. The State Scientific Library in Prešov*

Keywords: *information technologies, RFID, State Scientific Library in Prešov*

Kľúčové slová: *informačné technológie, RFID, Štátna vedecká knižnica v Prešove*

Modernizácia služieb a knižničných činností prostredníctvom informačných technológií je pre každú knižnicu, vrátane tej našej, výzvou, ktorú musí premeniť na realitu, ak chce a má byť schopná vyhovieť požiadavkám svojho používateľského zázemia, príp. mu ponúknuť aj niečo navyiac, čiže byť atraktívna. Atraktivitu vidíme u nás v technológii, ktorú sme implementovali počas niekoľkých rokov a v jej dopadoch na používateľa i zamestnanca.

Na počiatku všetkého bol náš záujem o tzv. bibliobox – jednoduché zariadenie na vrátenie požičaných kníh, a to približne poldruha desaťročia dozadu. Počas tých rokov sa vyskytlo toľko rôznych dôvodov, pre ktoré sme jeho obstaranie nerealizovali, že sme nakoniec od tejto myšlienky upustili. Rozhodli sme sa pre komplexnejší prístup a pripravili projekt, ktorého obsahom nebolo len získanie a prevádzka jedného zariadenia na vrátenie vypožičaných dokumentov, ale celý proces organizačných zmien na dosiahnutie hlavných cieľov: vyššia efektívnosť

práce zamestnancov a väčší komfort pre používateľov.

Príprava projektu

Projekt **Implementácia RFID technológie v knižnici**, predložený zriaďovateľovi ako prioritný rozvojový projekt, bol pôvodne rozvrhnutý na 4 roky a mal sa realizovať v rokoch 2012 – 2015. Financovanie malo byť podporené zo zdrojov zriaďovateľa Ministerstva kultúry SR v rámci programového rozpočtovania z prvku 08S 0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva a navrhovaná výška výdavkov projektu bola takmer 250 000 €.

RFID je skratka pre Radio Frequency Identification (rádiofrekvenčné identifikácie), čo je bezdotyková automatická identifikácia slúžiaca k prenosu a ukladaní dát pomocou elektromagnetických vĺn. Aplikácia tejto technológie bola určená na zrýchlenie práce s fondom, zabezpečenie kvalitnej ochrany pred odcudzením, zavedenie nových služieb čitateľom ako aj dosiahnutie vyššej efektívnosti

revízných prác pri revízii knižničného fondu.

Predmetom projektu ako celku bolo najmä obstaranie a nákup RFID etikiet rádoovo desatisíce kusov ročne, nákup 4 pracovných staníc a k nim 4 licencií na inicializáciu softvéru, dvoch detekčných brán na zabránenie odcudzenia dokumentov, prenosnej pracovnej stanice s prenosnou tlačiarňou, 2 kusov zariadení na revíziu knižničného fondu, samoobslužného návratového automatu a samoobslužného výpožičného automatu, tzv. selfcheck, vrátane inštalácií a zaškolenia ku všetkých zariadeniam.

Celý projekt, za ktorým stáli najmä kolegovia z oddelenia informačných technológií a oddelenia knižnično-informačných služieb (ďalej len „oddelenie služieb“), si vyžadoval premyslenú prípravu, od návrhu technologických zariadení a jednotlivých procesných krokov, cez prieskumy trhu na cenové ponuky, verejné obstarávanie, až po návrh časového harmonogramu. Napriek tomu sme niektoré aktivity v projekte museli počas realizácie upravovať, meniť a aj dopĺňať. Okolností, ktoré na to vplývali, bolo viacero, najčastejšie však išlo o finančné prostriedky.

Najvýraznejšou zmenou, ktorá sa ukázala už po realizácii 1. etapy v roku 2012, bola nevyhnutnosť stavebných úprav interiéru 1. nadzemného podlažia oddelenia služieb, ktoré si vynútili navrhované technológie. Táto zmena si vyžiadala spracovanie projektovej dokumentácie, v ktorej projektantka navrhla interiérové

zmeny tak, aby reflektovala na požiadavky knižnice.

Realizácia jednotlivých etáp

Obsahom **prvej etapy projektu v roku 2012** bol nákup prvých pracovných staníc, nákup RFID etikiet (čipov) na tzv. „čipovanie“ dokumentov, čiže vlepovanie RFID štítkov do evidovaných knižničných jednotiek. Štítky obsahujú čip, ktorom sú uložené informácie s identifikátormi dokumentu (čiarový kód, identifikácia knižnice a ďalšie). Tento úkon prebiehal od začiatku projektu na troch útvoroch:

1. na oddelení akvizície a spracovania fondov, kde na každý novoprijatý dokument bol a je doteraz počas jeho spracovania nalepený RFID štítkov, do ktorého sú uložené potrebné údaje; dokument bol následne „previazaný“ s elektronickým záznamom v knižničnom systéme;
2. na oddelení služieb na knižničné jednotky, žiadané používateľom k výpožičke, bol po ich prinesení zo skladu nalepený a inicializovaný RFID štítkov pred samotným vypožičaním; zároveň sa neoznačené knižničné jednotky „čipovali“ aj v procese vrátenia;
3. na oddelení ochrany fondov, kde sa vlepovali etikety s čipom do dokumentov fondu a následne inicializovali (prepojili s elektronickým bibliografickým záznamom) pri pravidelnej ročnej revízii knižničného fondu;

Súčasťou tejto etapy bolo označenie všetkých dokumentov nachádzajúcich sa vo voľnom výbere v študovni viazaných periodík a vo všeobecnej študovni na oddelení služieb. Pri východe zo študovni bola

inštalovaná detekčná brána, slúžiaca na ochranu voľne prístupného fondu pred od cudzením.

Keďže knižnica používa na označenie kníh čiarový kód, tzv. konverzný program maximálne zjednodušil prechod na novú technológiu RFID, pretože dovoľoval v jednom kroku načítať čiarový kód a ihneď ho spolu s ďalšími údajmi zapísať na štítok RFID. Rovnakým softvérovým nástrojom bolo možné kontrolovať a meniť dáta zapísané na jednotlivých čípoch.

Nevyhnutnou súčasťou procesu „čipovania“ bola práca s inicializačným softvérom na zakúpených pracovných stanicích, bez čoho by prepojenie označeného dokumentu s bibliografickým záznamom v KIS Virtua nebol možný.

Obsahom **druhej etapy v roku 2013** bolo pokračovanie rovnakých činností ako v predošlom roku s tým rozdielom, že prostredníctvom prenosnej pracovnej stanice a s prenosnou tlačiarňou bolo možné označovať etiketami RFID knižničné jednotky priamo v skladoch oddelenia ochrany fondov pri pravidelnej revízii knižničného fondu.

V tom istom roku však vyvstali nové požiadavky v súvislosti s ďalšími etapami realizácie projektu. Ako som už spomínala, interiér oddelenia služieb nebol uspôsobený na inštaláciu takých zariadení ako boli obidve navrhované samoobslužné zariadenia, nehovoriac o procesnej stránke ich obsluhy. Jediným zmysluplným riešením bolo zrealizovať stavebné úpravy interiéru tak, aby bolo možné umiestniť a inštalovať spo-

mínané zariadenia. Táto myšlienka v nás zarezonovala natolko, že sme pripravili samostatný prioritný projekt na spracovanie projektovej dokumentácie rekonštrukcie a získali sme kapitálové výdavky na stavebné interiérové úpravy priestorov oddelenia služieb na 1. nadzemnom podlaží. Projekt bol v priebehu roka spracovaný a pripravený v nasledujúcom roku na realizáciu ohlásením stavebnej úpravy.

Tu treba poznamenať, že už po prvom roku realizácie sa obsah ďalších etáp projektu v nasledujúcich rokoch výrazne menil. Tieto zmeny sa diali pod vplyvom rôznych okolností, či už to boli navrhované stavebné úpravy, ale aj zmeny na strane dodávateľa, ktorý zmenil svoje podnikateľské zámery a zrušil napr. divíziu produktov pre knižnice, zmena logistiky realizácie projektu, alebo nedostatok finančných prostriedkov. A práve posledný dôvod najviac ovplyvnil a niekoľkokrát menil obsah každej ďalšej etapy projektu.

Roky 2014 a 2015 boli tzv. „hluché“ roky, kedy projekt nedostal od zriaďovateľa na ďalšiu realizáciu žiadnu finančnú podporu. Keďže išlo najmä o požiadavku na kapitálové výdavky na stavebné úpravy, aj na prvé samoobslužné zariadenie, suma bola vyššia než pôvodná požiadavka predložená v predošlých rokoch. Navyše pre rok 2014 bol na ministerstve zrušený programový prvok 08S 0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva z dôvodu ukončenia stratégie prijatej na roky 2007 -2013 a nový, v poradí 3. strategický dokument pre rozvoj knižnic a knihovníctva bol ešte len v štádiu prípravy. Prijatý bol až v závere roka 2014, čím sa

obnovil aj programový prvok pre podporu knižničných projektov rezortných organizácií. Nič nebránilo tomu, aby sme predložili návrh 3. etapy projektu, ktorej obsahom bolo, ako som písala vyššie, stavebné úpravy interiéru a obstaranie návratového automatu, ale aj nákup RFID etikiet. Projekt v požadovanej výške 195 700 € podporený nebol.

Tretiu etapu sa podarilo realizovať až **v roku 2016**, ktorej obsah sme po predošlých negatívnych skúsenostiach zmenili. Podujali sme sa žiadať finančné prostriedky iba na stavebné práce, pričom k zmenám došlo aj zo strany stavebného úradu mesta Prešov. Ten nepodporil pôvodne schválené ohlásenie stavebnej úpravy, ktoré už navyše stratilo platnosť, a nariadil stavebné konanie. Pre nás to znamenalo dopracovanie projektovej dokumentácie o protipožiarnu ochranu, ale po získaní stavebného povolenia sme mohli pristúpiť k procesu verejného obstarávania a následne k samotnej realizácii stavby. Tá trvala takmer 4 mesiace a v septembri 2016 sme stavbu bez problémov skolaudovali.

Zmenenú dispozíciu 1. nadzemného podlažia, kde je hlavný vstup do budovy, požičovňa, registrácia používateľov, ale aj zamestnanecké priestory, ocenili najmä používatelia, pretože priestory sa zväčšili, presvetlili, logistika výpožičného procesu sa zmenila k ich spokojnosti. Najväčším pozitívom pre zamestnancov bolo zase vytvorenie služobného vstupu na oddelenie služieb tak, aby komunikačne nezasahoval do priestorov pre návštevníkov. To ocenili najmä kolegovia z oddelenia ochrany fon-

dov pri dovážaní a odvážaní dokumentov z a do depozitov knižničného fondu.

Kto pozná interiér tohto objektu knižnice a jeho umiestnenie v lokalite, v ktorej sa nachádza, dokáže oceniť tieto zmeny, pretože obmedzenia v podobe príjazdovej cesty okolo objektu, minimálneho komunikačného priestoru pre peších, či rozdelených vlastníckych vzťahov neumožňujú rozsiahle exteriérové stavebné úpravy ani prípadnú prístavbu k objektu.

Po úspešnej rekonštrukcii bol rok 2017 znova tzv. „hľuchým“ rokom a finančnú podporu sa nám podarilo získať až **v roku 2018** na realizáciu štvrtej **etapy**, ktorá bola rozdelená na dve časti. **Obsahom 1. časti** bolo obstarávanie, nákup a inštalácia trojkošovej verzie samoobslužného návratového automatu. Tento systém *s tlačiarňou a dotykovým displejom* prevádzkovaný v nonstop režime umožňuje používateľovi vrátiť požičané dokumenty kedykoľvek, aj v čase mimo otváracích hodín knižnice, čiže 365 dní v roku / 7 dní v týždni / 24 hodín denne. Jeho nonstop prevádzka odbreňuje zamestnancov oddelenia služieb najmä počas otváracích hodín v špičkových mesiacoch (začiatok a koniec semestra akademického roka a pod.) od návalu používateľov, ktorí nie sú nútení stáť v radoch pred výpožičným pultom, čo sa v minulosti stávalo veľmi často.

V roku 2019 bol celý projekt úspešne uzavretý realizáciou **2. časti štvrtej etapy** – obstaraním a inštaláciou používateľského samoobslužného systému, tzv. selfcheck, ktorý umožňuje používateľom bez interak-

cie knihovníka realizovať výpožičku a vrátenie dokumentu počas otváracích hodín knižnice v priestoroch požičovne.

Prevádzka

Implementácia novej technológie si v konečnom dôsledku vyžiadala zdroje vo

Vestibul oddelenia služieb

Požičovňa

Samoobslužný výpožičný automat

výške 236 780 €, a to vrátane stavebných prác v sume takmer 80 000 €. Bolo to o cca 13 000 € menej ako sme predpokladali v roku 2012. Ako som už spomínala, obsah jednotlivých etáp sa menil, prehodnocoval a to ovplyvnilo aj potrebu finančných prostriedkov.

Označovanie knižničných jednotiek etiketami RFID bolo prvým predpokladom úspešnej realizácie celej myšlienky. Išlo o jednoduchú prácu, ktorá je ale podmienkou inštalácie a následnej prevádzky ďalších zariadení. Etiketa RFID a čip v nej obsahujú údaje, ktoré spoja dokument s elektronickým záznamom v knižničnom systéme. V súčasnosti sa takto označujú nielen všetky novonadobudnuté dokumenty, ktoré zaraďujeme do knižničného fondu, ale súbežne aj dokumenty už evidované v minulosti, napr. tie, ktoré sú žiadané

Selfcheck v požičovni

a idú do výpožičného procesu alebo s ktorými manipulujeme pri pravidelnej revízii knižničného fondu.

Označenie všetkých dokumentov veľmi uľahčí prácu knihovníkov práce pri revízii, výrazne skráti čas tým, že čítacie zariadenie zosníma všetky knižničné jednotky umiestnené na regáli bez nutnosti každú jednu vybrať, otvoriť a skontrolovať potrebné údaje. Čítacie zariadenie je využívané v závislosti od plánu revíznych prác, ktorý je rozvrhnutý na 15 rokov, pretože najmä staršie dokumenty nie všetky sú označené etiketami, kým všetky dokumenty zaradené do fondu od roku 2012 už takto označené sú.

Inštalované detekčné brány, či už pri vstupe do požičovne na 1. nadzemnom podlaží alebo pri vstupe do študovni na 2. nadzem-

Samoobslužný návratový automat - používateľská časť

Samoobslužný návratový automat - služobná časť

nom podlaží, sú napojené na hlavný vstup. Elektronické posuvné dvere sa zablokujú, akonáhle detekčná brána zaznamená pohyb čipu pri dokumente, ktorý neprešiel výpožičným procesom.

Snáď za najväčší prínos z pohľadu používateľov považujeme samoobslužný návratový automat. Toto zariadenie slúži na vrátenie dokumentov samotným používateľom bez účasti zamestnanca knižnice, čo v neposlednom rade šetrí personálne kapacity, ktoré bude možné využiť na rozvoj nových služieb. Je prístupné 24 hodín denne, 7 dní v týždni, 365 dní v roku, čiže nonstop. Návratový automat je umiestnený v zádverí oddelenia služieb, do ktorého mimo otváracích hodín majú prístup používatelia s platným preukazom – knižničným pasom. Jeho priložením na čítacie zariadenie umiestnené v blízkosti dverí sa tieto otvoria a používateľ vráti dokument podľa pokynov zobrazených na displeji. Okrem vrátenia, čo je asi najdôležitejšie, je možné prezeráť svoje konto a prolongovať výpožičky. Uživatelský vizuál zariadenia možno pripodobniť k bankomatu, z ktorého si vyberáme finančné prostriedky.

Samotný automat v časti, ktorú používateľ nevidí, je v trojkošovej verzii, čo znamená, že dokumenty po vrátení systém rozdeľuje do jednotlivých košov podľa nami definovaných pravidiel. To značne zjednodušuje a zrýchľuje prácu kolegov pri ich triedení a opätovnom umiestnení na regále v depozíte.

Posledné zariadenie inštalované len v závere minulého roka je samoobslužný výpo-

žičný automat, tzv. selfcheck. Je umiestnený v požičovni tak, aby používateľ, ktorý sa rozhodne ho využiť, mohol bez asistencie knihovníka vybrať z regálu žiadaný dokument a zrealizovať výpožičku. Ponuka tejto služby si z našej strany vyžadovala dosť výrazné zmeny v požičovni, napr. úpravu výpožičných lístkov tak, aby boli dodržané pravidlá GDPR, zmenu ukladania dokumentov donesených zo skladu na regáli, aby používateľ mohol sám dokument vybrať a zrealizovať výpožičku. Aj toto zariadenie ponúka okrem požičiavania aj iné funkcionality (prolongovanie, vrátenie).

Konečným efektom projektu je celková zmena organizácie práce, ktorá priniesla benefity na oboch stranách: časovú úsporu pre používateľov a efektívnosť využitia pracovného časofondu zamestnancov. Zo strany používateľov máme veľmi dobré ohlasy nielen na službu vrátenia výpožičiek mimo otváracích hodín, ale aj na celkové priestorové zmeny. Je bežné, že dokumenty vracajú v noci alebo cez víkendy. Pre knižnicu sa zmena prejavila napr. v už spomínanom vytvorení služobného vchodu alebo tiež v presune dvoch zamestnancov oddelenia služieb na iné dôležité pozície.

Úspešné ukončenie projektu nás podnietilo pokračovať v ďalších zmenách na oddelení služieb. Chystáme rekonštrukciu 2. nadzemného podlažia, kde sa realizujú najmä prezenčné služby, a súčasťou týchto zmien bude bezbariérový prístup do tohto priestoru novým výťahom. Samotná rekonštrukcia by sa mala realizovať v 2. etapách v rokoch 2020 a 2021.

Mgr. Zuzana Prachárová, Slovenská národná knižnica v Martine
zuzana.pracharova@snk.sk

Abstract: *The Library Institute is a new branch in the Slovak National Library, whose main objective is to strengthen methodological activities for Slovak libraries within the library system of the Slovak Republic. In addition to methodological work, it will also deal with lifelong learning of librarians, statistics, conceptual and other important materials, and other important tasks and challenges.*

Keywords: *The Library Institute, Slovak National Library, methodics, lifelong learning, statistics*

Kľúčové slová: *Knižničný inštitút, Slovenská národná knižnica, metodika, celoživotné vzdelávanie, štatistika.*

1. mája 2019 vznikol v Slovenskej národnej knižnici nový odbor Knižničný inštitút. Je to odbor, ktorý vznikol z oddelenia pre rozvoj knižničného systému, ktorý patril do odboru Služby. Odborným garantom sa stal PhDr. Vít Richter, riaditeľ Knihovního inštitutu v Národní knihovně Praha a riaditeľkou Knižničného inštitútu Mgr. Zuzana Prachárová. Slovenská národná knižnica sa chce vytvorením nového odboru Knižničný inštitút priblížiť k slovenským knižniciam a poskytnúť vo väčšej miere metodickú pomoc. Jeho hlavnou úlohou je okrem metodickej pomoci aj koordinačná, poradenská, vzdelávacia, štatistická a analytická úloha celoštátneho charakteru pre knižničný systém v odborných knižničných činnostiach. Základom jeho činnosti je spracovávanie koncepčných, metodických, normatívnych a legislatívnych materiálov pre organizačnú výstavbu a funkčný rozvoj systému knižníc na Slovensku, poskytovanie knižniciam, informačným pracoviskám a ich zriaďova-

telom poradenská, konzultačná a expertné služby, zabezpečovanie mimoškolského vzdelávania pracovníkov knižníc, v oblasti svojej pôsobnosti zaistovanie spolupráce na medzinárodnej úrovni a podieľanie sa na výskumnej a vývojovej činnosti a spracovanie štatistických údajov za verejnú knižnicu na Slovensku.

Knižničný inštitút bude počúvať priority slovenských knižníc, posilňovať odkaz prostredníctvom advokácie knižníc a ich hodnoty na regionálnej úrovni. Bude sa inšpirovať profesionálnymi knihovníkmi prostredníctvom pohľadu do budúcnosti a bude zabezpečovať rozvoj knižníc prostredníctvom štandardov, usmernení a osvedčených postupov. Knižničný inštitút bude využívať nástroje a zdroje, ktoré sú nevyhnutné na podporu komunity, inovatívnych programov a projektov, pracovať na zabezpečení a posilnení slovenského kultúrneho dedičstva v oblasti knihovníctva, produkovať, komunikovať a distribuovať kľúčové zdroje a materiály,

ktoré budú inšpirujúce pre povolanie knihovníka. Knižničný inštitút prinesie vysokokvalitné kampane, informácie a ostatné komunikačné produkty tak, aby upútali a povzbudili knižnice. Bude tvoriť štandardy, smernice a iné materiály, ktoré podporia knihovnícku prax. Ústredným mottom Knižničného inštitútu je: „Knižničný inštitút musí byť partnerom pre knižnice na Slovensku“.

Na základe pravidelných prieskumov medzi knižnicami bude Knižničný inštitút pristupovať k postupnému spracovaniu nových alebo úpravou starých metodických pokynov, štandardov alebo iných doporučení pre knižnice. Na začiatok sa zameria na aktualizáciu 10-rokov starého metodického pokynu Ministerstva kultúry SR č. MK – 1669-2010-10/7472 z 1. júna 2010 k určeniu štandardov pre verejné knižnice. Postupne chce pracovať na štandardoch pre dobrý knižničný fond, pre akvizíciu, katalogizačnú politiku, služby a ďalšie. Pre prácu na týchto a ďalších materiáloch Knižničný inštitút vytvoril Poradnú skupinu pre metodiku. Prvé pracovné stretnutie sa konalo už 29. januára 2020, kde sa preberali dve hlavné témy, a to aktualizácia štandardov pre verejné knižnice a celoživotné vzdelávanie knihovníkov. V rámci vzdelávania chce uskutočňovať počas celého roka a koncepčne koordinovať kurzy, školenia, semináre, prednášky a ďalšie odborné vzdelávacie akcie pre knižnice, vrátane rekvalifikačných kurzov. Samozrejmosťou by malo byť poskytovanie konzultácií a informácií z oblasti vzdelávania v odbore knihovníctvo. Súčasťou bude aj spolupráca s domácimi a medzinárodnými vzdelávacími inštitúciami v oblasti vzdelá-

vania knihovníkov. Zavedením moderných a špecifických aktivít prostredníctvom najnovších trendov svetového knihovníctva chce docieľať novú akreditáciu vzdelávacieho programu pre ďalšie knihovnícke vzdelávanie, pričom nový akreditovaný kurz zamerať na konkrétne špecifické oblasti knihovníctva akými sú bibliografia, služby, ochrana fondov a pod. Akreditovaný kurz obohatiť o nových pútavých lektorov, ktorí budú mať rozhľad v rámci nových technológií a trendov v slovenskom, ale aj svetovom knihovníctve.

Knižničný inštitút Slovenskej národnej knižnice by mal vo všetkých knižničných oblastiach poskytovať poradenské, konzultačné a expertné služby pre knižnice a informačné pracoviská v Slovenskej republike. V rámci tejto činnosti by chcel prevádzkovať portál pre knižničnú a informačnú vedu, kde by boli zverejňované informácie pre danú oblasť na jednom mieste. Súčasťou portálu by boli neustále aktualizované položky: adresár knižníc, databázy z oblasti knižničnej a informačnej vedy, zverejňovanie a sprístupňovanie informácií o medzinárodných programoch a iniciatívach v oblasti knihovníctva a informačných vied, o vzťahoch medzinárodných politických štruktúr ku knihovníctvu, sprístupňovanie ich dokumentov, doporučení a iné, zoznam domácich a zahraničných vzdelávacích a informačných podujatí pre knihovníkov, normy, štandardy, metodické pokyny a pod. V rámci týchto služieb by mal Knižničný inštitút koordinovať aj konferenčné diskusie, ktoré by viedli k šíreniu nových informácií z daných oblastí.

Súčasťou činností Knižničného inštitútu

je zodpovednosť za prípravu a koordináciu zberu štatistických údajov pre ročné štatistické zisťovanie KULT 10-01 o knižnici a KULT 4-01 o neperiodických publikáciách v rozsahu stanovenom Ministerstvom kultúry SR a Štatistickým úradom SR. K štatistickému zisťovaniu za všetky typy knižnic knižničného systému SR spracovávať analýzy, porovnanie, hodnotenia, metodické usmernenia a ďalšie materiály, publikovať ich a poskytovať ich zriaďovateľom. Knižničný inštitút koordinuje medzinárodný projekt Benchmarking knižníc na Slovensku, ktorý predstavuje metodiku na porovnávanie seba s inými a nachádzanie lepších ciest a spôsobov ako robiť svoju prácu. Vo všeobecnosti je benchmarking moderný nástroj riadenia.

Knižničný inštitút má toho veľa pred sebou. Jeho súčasťou je 6 zamestnancov, ktorí sa budú snažiť pomáhať, koordinovať a riešiť metodické úlohy v rámci knihovníctva. Okrem spolupráce medzi knižnicami je dôležitá aj spolupráca s Ministerstvom kultúry SR a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a so Združením miest a obcí Slovenska, kde je potrebné hľadať pomoc pre verejné knižnice a postaviť sa ako rovnocenný partner a riešiť základné problémy verejných knižníc. Preto chceme budovať Knižničný inštitút ako komplexný celok, ktorý bude koordinovať, vzdelávať a spolupracovať s knižnicami na Slovensku.

Knižničný inštitút v rámci celoživotného vzdelávania knihovníkov nielen vo verejných knižniciach pripravil sériu 6 vzdelávacích podujatí pod názvom Verejná knižnica 4.0 a knihovník. V rámci tohto okruhu sa pripravujú nasledovné podujatia: 21. 4. 2020 – Propagačné materiály

online, 6. 5. 2020 – Knižnice na sociálnych sieťach a webe, 26. 5. 2020 – E- knihy, e-výpožičky a ďalšie digitalizované dokumenty, 7. 10. 2020 Spättná väzba pre knihovníkov od používateľov a 10. 11. 2020 Využitie webových aplikácií v informačnom prostredí knižnice a Bezpečný internet. Ďalej sú pripravené dva tréningové programy a to 10. - 11. júna 2020 Interaktívny tréning pre slovenských knihovníkov na tému Projektový manažment, príprava projektov a žiadostí o dotácie s možnosťou práce v skupinách, vymieňania si skúseností, tvorba vlastného projektu a zapracovávanie teórie do praxe v rámci cvičení a 23. - 24. septembra 2020 interaktívny tréning na tému správania sa knihovníka k používateľovi, správania sa vedúcich zamestnancov voči podriadeným zamestnancom a naopak, vzťahy medzi zamestnancami, diskriminácia, externá komunikácia a pod. 15. októbra 2020 sa zameriame na identifikovanie slabých a silných stránok činnosti knižnice s cieľom podnietiť trvalé zlepšovanie činnosti knižnice v rámci podujatia Benchmarking verejných knižníc. Pomocou cieľovej identifikácie najlepších praktík, možno dosiahnuť nadpriemerné konkurenčné schopnosti. Na záver roka sme pripravili pre slovenských knihovníkov seminár k digitalizácii v knižniciach, ktorý sa uskutoční 2. 12. 2020 a prinesie odpovede na množstvo otázok zo strany knižníc – ako digitalizovať, ako sprístupňovať a ako posunúť knižnicu do modernej digitálnej doby.

Knižničný inštitút prinášal akreditovaný vzdelávací kurz pre knihovníkov Knihovnícke základy pre znalostnú spoločnosť v troch moduloch a to Všeobecný úvod do knihovníctva, Knihovník vo verejnej kniž-

nici a Knihovník v akademickej knižnici. V tomto roku už skončila akreditácia pre daný kurz, preto sa pripravuje nová akreditácia, avšak v pozmenenej štruktúre.

Verím, že Knižničný inštitút bude pre slovenské knižnice prínosom a prinesie nové trendy, nové výzvy a nové smerovanie v metodike, vzdelávaní a štatistike.

ZO ŽIVOTA NEČLENSKÝCH KNIŽNÍC

ČAPLOVIČOVA KNIŽNICA V DOLNOM KUBÍNE / ČAPLOVIČ LIBRARY IN DOLNY KUBIN

Knižnica je miestom, kde sa stretá múdrosť ľudského ducha s úsilím múdrost' dosiahnuť. Špecifickú skupinu tvoria historické knižnice a ich knižničné fondy. V nich sústredená odveká ľudská túžba po poznávaní je pretavená do poznatkov a pokrokov, ktoré počas dlhých vekov človek dosiahol. Akákoľvek knižná zbierka nesie v sebe pečať námahy, nesmiernej usilovnosti a vytrvalosti. Múdrosti zračiacej sa v ľudských vedomostiach poskytuje celkom konkrétny tvar a badateľnú formu kniha. Už mnohých podmanila vôňa knihy natoľko, že zasvätili svoj život až zberateľskej činnosti v tejto oblasti. Obrovské bohatstvo ukryté v knihách sa odzrkadľuje i v celoživotnej práci Vavrinca Čaploviča (1778 – 1853). Nechal sa totiž inšpirovať týmto pokladom do takej miery, že počas svojho života zozbieral viac než 20 000 knižných diel. Čaplovičovú zberateľskú činnosť korunuje rozhodnutie darovať ju Oravskej stolici, čo svedčí o jeho vlastnom vnútornom bohatstve a duševnej kráse. Čaplovič svoju knižnú zbierku budoval v osvietenskom duchu, čo vidíme nielen za skutočne úctyhodným počtom zozbieraného materiálu, ale najmä v rozmanitosti a precíznosti pri jeho získavaní. Sám Čaplovič si zapisoval knihy do rukopisných katalógov, z počtu štrnásť sa do dnešného

dňa v knižnici nachádza trinásť. Pre účely knižnice nechali v Dolnom Kubíne postaviť samostatnú budovu, ktorá po rozšírení slúži dodnes aj ako sídlo Múzea P. Országa Hviezdoslava. Poslednú katalogizáciu pre potreby knižnice urobil v medzivojnovom období Ján Smetana. Tlače sú radené podľa vedných odborov (bibliografia, teológia, filozofia, história a zemepis, sociológia, právo, filológia, beletria, matematika, prírodné vedy, umenie, revue a varia, rara). V roku 1981 bol podrobne spracovaný katalóg tlačí zo 16. storočia s vyše 1400 knižnými titulmi.¹ V roku 2008 boli v rámci zverejnenej bibliografie vďaka viacročného úsiliu pracovníčok Matice slovenskej spracované slovacikálne tlače 18. storočia, ktoré reflektujú i niektoré knižné tituly z tohto obdobia v Čaplovičiane.² Bez povšimnutia doterajších bádateľov nezostali ani prekrásne grafické ilustrácie a divadelné dekorácie, ktoré zozbierali a do knižnej podoby i s popismi pripravili predovšetkým Katari-

1 SMETANA, Ján – TELGÁRSKY, Jozef: *Katalóg tlačí 16. storočia v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne*. Martin: Matica slovenská, 1981. 397 s.

2 KLIMEKOVÁ, Agáta, AUGUSTÍNOVÁ, Eva, ONDROUŠKOVÁ, Janka: *Bibliografia územne slovacikálnych tlačí 18. storočia. Zv. I - VI*. Martin: Matica slovenská, 2008.

na Závadová a Iva Mojžišová.³

Zloženie Čaplovičovej knižnice, jej rozmanitosť a veľkosť predstavujú pre ktoréhokoľvek zaniieteného bádatela indicie, že ide o zbierku nesmiernej ceny. Svoje zastúpenie tu majú všetky ľudské epochy. Napríklad diela Aristotela a Platóna, dvoch takpovediac pilierov gréckej filozofie, tu nájdeme hneď v niekoľkých vydaniach. Taktiež predstaviteľ raného kresťanského myslenia sv. Augustín je tu prezentovaný okrem iného svojimi *Sermones* (Kázne), ktoré vyšli v roku 1561 v rozsahu 723 strán. Aj tvorca latinskej filozofickej terminológie a predstaviteľ klasickej latinčiny M. Tullius Cicero, antickí dejepisci Cornelius Nepos a Plutarchos, či predstavitelia ľahších žánrov epigramatik M. Valerius Martialis alebo T. Maccius Plautus, predstaviteľ rímskej komédie, títo a mnohí ďalší antickí autori nadchli zberateľa Vavrince Čaploviča natoľko, že majú v jeho zbierke svoje stále a opodstatnené miesto.

V Čaplovičiane nachádzame v každom z vedných odborov zaujímavé diela, ktorých obsah prezentuje stav poznatkov v danom období. Z kategórie bibliografia spomeňme dielo známeho učenca Konráda Gesnera *Bibliotheca universalis, sive catalogus omnium scriptorum lucupletissimus, in tribus linguis, latina, graeca, et hebraica* (Všeobecná bibliotéka alebo bohatý katalóg všetkých spisovateľov v troch jazykoch – latinskom, gréckom a hebrejskom), ktoré bolo vydané v roku 1545 v Zürichu. Od tohto švajčiarskeho lekára, významného humanistu a zakladateľa modernej biblio-

grafie nájdeme v *Čaplovičiane* okrem spomenutého katalógu najmä diela z oblasti medicíny – *Thesaurus Evonymi Philiatrici: De remediis secretis liber physicus, medicus, et partim etiam chymicus* (Poklad Evonyma Filatria: Prírodovedecké, lekárske a sčasti aj chemické dielo o tajných liekoch), botaniky – *De rariss et admirandis herbis, quae sive quod noctu luceant, sive alias ob causas, lunariae nominantur* (O zriedkavých a podivuhodných rastlinách, ktoré sú nazývané mesačné buď kvôli tomu, že v noci svietia alebo z inej príčiny) a zoológie – *Historiae animalium lib.V* (Päť kníh o skúmaní živočíchov).

V rámci teológie sú v *Čaplovičovej* knižnici bohato zastúpené vzácne diela Jána Husa, ale i dielo reformátora Martina Luthera vydané v roku 1550 vo Wittenbergu *Tomus primus-sexus omnium operum reuerendi domini Martini Lutheri, doctoris theologiae* (Prvá až šiesta časť súborného diela dôstojného pána Martina Luthera), spisy Kalvína, ale aj tlač z roku 1560 *Corpus doctrinae christianae* (Dielo o kresťanskej náuke) pochádzajúca od Melancthona, či jeho životopis Martina Luthera *Historia de vita et actis reverendissimi viri Martini Lutheri* (Rozprávanie o živote a skutkoch najctihodnejšieho muža Martina Luthera). V tejto skupine sú zaradené aj diela týkajúce sa mágie a kabaly. Za všetky uvedme dielo Jeana Bodina publikované vo Frankfurtu v roku 1590 *De magorum daemonomania* (O čarodejníctve). Z mladšieho obdobia môžeme do praktickej teológie zaradiť aj dielo *De praecipibus Ecclesiae ritibus* (O hlavných cirkevných obradoch) vydané v Bratislave v roku 1786.

Z oblasti filozofie sa v *Čaplovičovej* kniž-

³ Čaplovičova knižnica. *Návrhy divadelných dekorácií a grafika*. Martin: Osveta, 1989.

nici nachádza množstvo diel od antických autorov, ale aj filozofov z obdobia humanizmu a renesancie. Dielo Petra de la Ramée *Scholarum metaphysicarum libri XIV* (Pätnásť kníh o metafyzike) bolo vydané vo Frankfurte v roku 1583. Z roku 1739 pochádza filozofické dielo Krištofa Akaia vydané v Košiciach *Cosmographia. Seu philosophica mundi descriptio* (Kozmografia. Alebo filozofický opis sveta). Bohato zastúpená je história. Spomeňme dielo publikované vo Frankfurte v roku 1581 *Rerum Hungaricarum* (Uhorské dejiny) od Antonia Bonfiniho, v ktorom je uvedených aj niekoľko poznámok z pera Jána Sambuca. V tejto kategórii nachádzame skutočne zaujímavé diela týkajúce sa svetovej geografie. K nim bez pochyb môžeme zaradiť aj dielo Abraháma Ortelia *Theatrum orbis terrarum* (Divadlo zemí sveta) vydané v Antverpách v roku 1570. Svoje zastúpenie tu majú aj simplexnejšie diela o uhorských mestách. Napríklad Samuel Benkő v diele *Topographia Oppidi Miskoltz Historico-Medica* (Historicko-medicínska topografia mesta Miskolc) vydanom v Košiciach v roku 1782 okrem iného uvádza pôvod názvu mesta, zloženie jeho obyvateľstva, ale nájdeme tu aj informáciu o počasi z 1. januára 1782 o tretej hodine rannej. Vraj sa zdvihla prudká víchrica a pocestným od náhleho ochladenia omrzali chodidlá, prsty i uši.

V rámci Čaplovičovej zbierky nezostala bez povšimnutia ani sociológia a právnická literatúra. Z oblasti sociológie je zaujímavé dielo Jána Béma *Omnium gentium mores, leges et ritus ex multis clarissimis rerum scriptoribus* (Zvyky, zákony a obyčaje všetkých národov podľa mnohých preslávných

historikov) vydané v Antverpách v roku 1538, ktoré okrem opisu národov Afriky, Ázie, Európy podáva svedectvo i o severských národoch. V rámci právnickej literatúry sú bohato zastúpené diela tak cirkevného, ako i svetského práva. Honterovo dielo z oblasti práva *Compendium iuris civilis in usum civitatum ac sedium Saxonicarum* (Príručka občianskeho práva pre užívanie saských obcí a sídel) bolo vydané v roku 1544, o štyri roky neskôr v roku 1549 vyšiel v Bazileji Spiegelov *Lexicon iuris civilis* (Lexikón občianskeho práva) a obe tieto diela sa nachádzajú aj v predmetnej zbierke.

Azda najzaujímavejšou oblasťou by sa najmä pre filológov mohla javiť kategória jazykovedy, kde nachádzame skutočne pozoruhodné diela. Zhodám v gréckej a latinskej gramatike sa vo svojom diele z roku 1563 *Gramatica Graeca, cum latina congruens* (Grécka gramatika zhodujúca sa s latinskou) venoval Martin Crusius. V Čaplovičiane sa nachádza aj dielo *Elementa latinae grammatices recognita ab autore* (Základy latinskej gramatiky autorom znova pripomenuté) od Filipa Melanchthona vydané v roku 1565 v Lipsku. O tom, že bola táto učebnica používaná skutočne časti a poctivo, svedčia rukou popísané poznámky uprostred tlačeneho textu a na margináliách. Spis z roku 1683 so zaujímavým názvom *Amaltheum prosodicum* (Roh hojnosti prozódie) sa venuje dĺžke a prízvuku slabík. Ide o slovník prevažne názvov miest, pomenovaní národov, riek, vrchov a riek s presne naznačenými dĺžkami slabík v jednotlivých slovách. V Čaplovičovej zbierke sa nachádza i viacero diel od Pavla Doležala; za všetky

spomeňme slovník z roku 1748 *Donatus Latino-Germanico-Hungarico-Bohemicus* (Slovník latinsko-nemecko-uhorsko-český) Z tlačiarne v Levoči pochádza Cellariovo dielo z roku 1735 *Latinitatis Probatae et Exercitae Liber Memorialis* (Pamätná kniha skúšania a precvičovania latinčiny).

Bohaté zastúpenie majú v Čaplovičovej zbierke aj diela z oblasti matematiky, astronómie a prírodných vied. Autorom spisu vydaného v Antverpách v roku 1540 s názvom *Perspicuus liber de quattuor mathematicis scientiis, arithmetica, musica, geometria, et astronomia, graece et latine nunc edita* (Zreteľná kniha o štyroch matematických vedách – aritmetike, hudbe, geometrii a astronómie teraz vydaná po latincky) je Michal Pselius. Astronómiu môžeme prezentovať dielom od Gemina Rodia *Elementa astronomiae graece et latine* (Základy astronómie v gréčtine a latinčine) z roku 1590 alebo tlačou z 18. storočia, konkrétne z roku 1760 *Astronomia Physica* (Fyzikálna astronómia), ktorej autorom je František Weiss. Z odboru mechaniky a hydrauliky sa okrem iných v Čaplovičovej knižnici nachádza Ballovo dielo z roku 1784 *Disquisitio Hydraulico-Mechanica* (Učená debata z oblasti hydrauliky a mechaniky) vydané v Košiciach a dielo Karola Hadaia *Elementa Hydrotechnicae* (Základy hydrotechniky) publikované v Bratislave v roku 1798. Nemenej zaujímavé je dielo *Plantarum, arborum, fruticum, et herbarum effigies* (Podoby rastlín, stromov, krovín a bylín) vydané v roku 1562 vo Frankfurtu.

Čaplovič vo svojom zberateľskom úsilí nevynechal ani beletriu a poéziu. Z beletrie uvedme veľmi zaujímavé dielo Andreja Dugoniča, ktoré vyšlo v roku 1778 v Bra-

tslave s názvom *Argonauticon*. Opisuje v ňom putovanie argonautov za zlatým rúnom. Poéziu tu okrem iných reprezentuje aj anglický básnik Ján Owen zo svojou zbierkou epigramov vydanou v roku 1628 v Lyone. Týmto autorom sa nechal o viac ako storočie inšpirovať aj trnavský jezuita František Babai v básnickej zbierke vydannej v Trnave v roku 1777 *Epigrammatum miscelaneorum, sacrorum et profanorum lib. III* (Tri knihy zmiešaných epigramov na cirkevné a svetské témy), ktorá formou krátkych básní reflektuje kultúrno-historické pozadie Trnavskej univerzity (1635 – 1777). Zaujímavovo vyznieva aj elégia Jána Valentiniho z roku 1798, ktorý sa nechal inšpirovať minerálnymi prameňmi v Štubni *Elegia De thermis Stubniensibus* (Elégia o štubnianskych prameňoch) alebo svadobná báseň Juraja Bučánskeho z roku 1799 napísaná v druhej asklepiadskej strofe *Epithalamion Palatino Josepho* (Svadobná báseň palatinovi Jozefovi). Obrovskú výpovednú hodnotu ma epistolografická literatúra. I z tejto oblasti nachádzame v Čaplovičovej knižnici pomerne bohatú korešpondenciu Mateja I. či Róberta Belarmína.

Nemôžeme opomenúť, že okrem vyššie spomínaných diel je v predmetnej zbierke prítomná i časť z rozsiahleho diela uhorského polyhistora Mateja Bela, ktorý venoval svoje úsilie zhromažďovaniu poznatkov o Uhorsku. Z jeho rozsiahlej publikačnej činnosti môžeme usúdiť, že sa venoval výskumu Uhorska z pohľadu zemepisného, hospodárskeho, geologického, politického, historického, genealogického i lingvistickeho. Dovedna sa v Čaplovičovej knižnici pod jeho menom nachádza 20 knižničných

titulov. Za všetky uvedme gramatické príručky z roku 1717 *Grammatica Latina facilitati restituta* (Latinská gramatika znova do priazne uvedená) a *Rhetorices veteris et novae praecepta* (Staré a nové rečnícke pravidlá). V roku 1718 bola publikovaná Belova jazyková cvičebnica *De vetere literatura Hunno – Scythica exercitatio* (Cvičebnica starého húnsko-skýtskeho písma), ale aj najznámejšie Belove dielo *Notitia Hungariae novae historico geographica divisa in partes quatuor* (Historicko-zemepisné vedomosti o novom Uhorsku).

Svoju pozornosť sme na predchádzajúcich riadkoch upriamili na tlače vydané v jazyku učencov – v latinčine. Vo historickom fonde Čaplovičovej knižnice sa však nachádza množstvo kvalitnej literatúry aj zo živých jazykov predovšetkým nemčiny a maďarčiny. Výskumu prezentovanej knižnej zbierky sa venovali v minulosti už viacerí bádatelia. Pravidelne svoje zistenia publikujú na konferenčných fórach doma i v zahraničí aj jej zamestnanci. Staré príslovie hovorí *Aquam bibisti, fontem corona* a barokové výklady dodávajú *Flores legis-*

ti, hortum corona. V prípade Čaplovičovej knižnice to platí dvojnásobne. Pre bádateľa je totiž nevyčerpatelným prameňom ľudskej múdrosti a informácií z histórie viacerých odborov.

Zoznam literatúry:

- Čaplovičova knižnica. *Návrhy divadelných dekorácií a grafika*. Martin: Osveta, 1989.
- KLIMEKOVÁ, Agáta, AUGUSTÍNOVÁ, Eva, ONDROUŠKOVÁ, Janka: *Bibliografia územne slovacikálnych tlačí 18. storočia. Zv. I - VI*. Martin: Matica slovenská, 2008.
- MINÁRIK, Jozef: *Baroková literatúra. Svetová, česká, slovenská*. Bratislava: SPN, 1984.
- SMETANA, Ján – TELGÁRSKY, Jozef: *Katalóg tlačí 16. storočia v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne*. Martin: Matica slovenská, 1981.

*Mgr. Katarína Karabová, PhD.
Filozofická fakulta, Trnavská univerzita
v Trnave*

NAŠA ANKETA: POHLAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

KNIHY MA PRIVIEDLI K HISTÓRII / THE BOOKS BROUGHT ME TO HISTORY

PhDr. Ivan Kamenec, CSc. absolvoval Filozofickú fakultu Univerzity Komenského odbor história a dejiny umenia. Začal pracovať v Štátnom slovenskom ústrednom archíve (1961-1963), neskôr pôsobil v Slovenskom národnom múzeu (1963-1969). V r. 1969 nastúpil do Historického ústavu SAV, kde pracuje dodnes ako vedecký pracovník v oddelení novších dejín. Vo svojej vedeckej a výskumnej činnosti sa zameriava na obdobie 2. svetovej vojny, Slovenského štátu, holokaustu a dejiny 20. storočia. Má za sebou bohatú publikačnú činnosť, nechýba pedagogická, organizačná i prednášková činnosť, členstvo vo viacerých redakčných radách, komisiách. Treba ešte poznamenať, že jeho práce vychádzajú nielen v slovenčine, ale aj v prekladoch do angličtiny, češtiny, francúzštiny, poľštiny, maďarčiny, nemčiny, ruštiny.

Takmer šesť desaťročí mravčej vedeckej a výskumnej práce, vyhľadávania, analýz či porovnávaní prameňov, sústredeného štúdia v archívoch a knižniciach si vyžiadalo tisícky a tisícky hodín. Za dosiahnuté výsledky získal medaily i viacero ocenení – *Medzinárodnú cenu E. E. Kischa, Cenu literárneho fondu, Striebornú a Zlatú medailu SAV, Cenu SAV za popularizáciu vedy, Vedec roka*. Za odbornú prácu a občianske postoj mu udelil prezident SR A. Kiska štátne vyznamenanie *Rad Ľudovíta Štúra 1. triedy*.

Historika bez práce s dokumentmi, knihami a dlhým „vysedávaním“ v knižniciach a archívoch si ani nemožno predstaviť. Ako to je v prípade neúnavného bádateľa PhDr. Ivana Kamenca, CSc.?

• *Kde vidíte počiatky svojho úprinného vzťahu ku knihám?*

Knihy ma očarili už v detstve. Doma nám rodičia veľa čítali a pri rôznych príležitostiach sme vždy dostávali knihy. Vyrástol som na rozprávkach, povestiach, legendách, ale aj mayovkách a verneovkách. Hoci v našej obci (Jánova Ves) nebola knižnica, doma sme knihy mali a s rovesníkmi sme si knihy vymieňali. Spomínam si, s akým záujmom som niekoľkokrát čítal tri diely Janotových *Slovenských hradov*, ktoré ma doslova fascinovali legendami pripojenými k dejinám jednotlivých hradov. Niekde tu asi vzkĺčil môj záujem o dejiny. Neskôr v Topolčanoch to už bolo ľahšie, hoci výber vo vtedajšej Mestskej knižnici bol dosť obmedzený. V tom čase som siadol po učebnici dejepisu môjho staršieho brata, v ktorej som vyhľadával neznáme príbehy a hrdinov. Zvlášť ma vtedy oslovil Jirásek a najmä jeho *Bratstvo*. Trúfol som si ako 15-ročný aj na Tolstého *Vojnu a mier*. Prirodzene, nemohol som vtedy ešte dielo celkom pochopiť, ale zameral som sa historické fakty, vtedajšie osobnosti a vojnových hrdinov. V škole som sa dostal aj k iným literárnym žánrom (učiteľka slovenčiny dokázala prebudiť u žiakov hlbší záujem o domácu a svetovú beletriu), ale dejiny ostali na prvom mieste. Bolo to obdobie, keď čítanie bolo pre mňa radosť, zábava, až na malú výnimku tzv. povinného čítania – napr. niektoré knihy na získanie Fučíkovho odznaku.

• **Tak teda dejiny zvíťazili. Túžba po poznaní a ďalšom vzdelávaní v tejto oblasti vás nasmerovala k výberu vysokoškolského štúdia. Aké ste mali skúsenosti s knižnicami a knihovníkmi?**

Začal som študovať históriu a dejiny umenia na FFUK v Bratislave. Tu som sa prvýkrát stretol s tým, ako treba efektívne využívať fondy knižníc. Najskôr to bola knižnica na katedre, kde nám pomocná vedecká sila vysvetlila, ako vyhľadávať literatúru na určité témy, spoznávať tajomstvá katalógov a dozvedel som sa, čo je bibliografia – jednoducho som sa učil „remeslo“ od začiatku. To bolo všetko pre nás prvorodiakov doslova španielska dedina. Venovali sa nám však aj starší kolegovia (zrejme v rámci nejakého záväzku), ktorí nás zobrali na exkurziu do Univerzitnej knižnice. Bolo to pre nás spočiatku bludisko, ale postupne som sa zorientoval, zvykol som si a dokonca obľúbil vtedajšiu atmosféru študovni (aj tej bibliografickej), naučil som rozoznávať typy katalógov, neustále som sa pýtal konzultantov, ktorí mi pomáhali. Dodnes som na ich ochotu, trpezlivosť nezabudol. Počas štúdia som navštevoval tiež Slovenskú pedagogickú knižnicu v klariskách, kde som písal aj svoju diplomovku. V 4. ročníku som na odporúčanie kolegu („tam nájdeš aj to, čo inde chýba“) natrafil aj na Ústrednú knižnicu SAV.

Môžem povedať, že práve počas štúdia som objavil neopakovateľné čaro knižníc. Keď tak spomínam, vždy som stretával len ochotných a rozhladených knihovníkov. Nemilú skúsenosť som mal iba s vyrezanými článkami najmä v periodikách, čo nedokázali knihovníci ustrážiť. No vtedy neboli xeroxy a tak si čitatelia všelijako pomáhali na

úkor iných, ale mohlo to mať aj iné príčiny. Samozrejme, nesedával som len v knižniciach, ale spoznával som aj archívy. Priznávam, že čítanie starých listín ma spočiatku neupútal. Až neskôr pri diplomovke som pochopil ich skryté tajomstvá.

• **Aký bol váš vstup do života po ukončení štúdia?**

Dostal som umiestenku do Štátneho slovenského ústredného archívu a po niekoľkých týždňoch som nastúpil na dvojročnú vojenskú prezenčnú službu na letisko do Hradca Králové. Mal som šťastie, lebo som sa dostal do mesta s kultúrnym zázemím, t. j. aj knižnicami. Čítal som vtedy každú voľnú chvíľu a navyše mi knihy posielali aj z domu. Po návrate z vojenčiny už nemali v archíve pre mňa miesto. Nakoniec som našiel iné v Historickom odbore Slovenského národného múzea. Zoznamoval som sa s prácou múzejníka a pomaly som sa stával profesionálnym historikom. V začiatkoch som našiel usmernenie a pomoc opäť v knižnici, kde sa mi venovala obetavá knihovníčka p. Važanová. Počas pôsobenia v múzeu som náhodou natrafil na zaujímavú tému o holokauste, ktorej som sa potom intenzívne venoval v rámci externej aspirantúry. Po šiestich rokoch práce v múzeu som nastúpil do Historického ústavu SAV, kde som spomínanú prácu aj obhájil.

• **Na pôde tohto ústavu ste od roku 1969 vytvorili väčšinu svojich prác. Aké sú vaše skúsenosti z tohto tvorivého obdobia po stránke knižnično-informačného zabezpečenia?**

Obraz o mojej historickej tvorbe dokumentuje bibliografia, ktorú každoročne do-

pľňajú v knižnici ústavu. Mám za sebou desiatky samostatných (niektoré sa dočkali aj viacerých vydaní) publikácií, napr. *Začiatky marxistického myslenia na Slovensku, Židovská otázka v politike ľudáckeho režimu v rokoch 1938-1945, Po stopách tragédie, Hľadanie a blúdenie v dejinách, Pokrivené (?) zrkadlo slovenskej spoločnosti v 20. storočí, Tragédia politika, kňaza a človeka...*, spoluautorských prác (napr. *Na spoločné ceste, Politický vývoj v slovenskom štáte a protifašistický odboj v rokoch 1939-1941, Slovensko v 20. storočí, Historik v čase a priestore, Rozhovor s dejinami* ...), zostavovateľských publikácií (napr. *2217 dní: Slovensko v čase druhej svetovej vojny, Storočie dlhšie ako storočia, Vatikán a Slovenská republika, Holocaust na Slovensku, Nepre(tr)žité dejiny...*), štúdií v zborníkoch, odborných domácich i zahraničných periodikách, populárno-náučných článkoch, učebniciach. Z týchto niekoľkých ukážok vidieť, akým témam som sa venoval. Bez knižnično-informačného zabezpečenia a rozhladených knihovníkov v knižnici ústavu, ÚK SAV a univerzity, kde som v študovniach doslova „nasával“ atmosféru doby (mám na mysli UK pred rekonštrukciou, jej vtedajšie čaro sa akosi potom vytratilo) by sa mi toľko nepodarilo napísať. Dnes sa ešte zapájam do vedeckovýskumných projektov ústavu o dejinách slovenskej spoločnosti v 20. storočí (oral history) a služby knižníc naďalej využívam.

• **Stále hovoríme o odbornej historickej literatúre. Prezradte, nepohrdnete inými žánrami, keď máte čas?**

Samozrejme, venujem sa prevažne odbornej literatúre. Rád však siahnem aj po iných žánroch, lebo prídem na iné myšlienky

a zároveň si kultivujem jazyk (vzorom mi je, žiaľ už nežijúci kolega E. Lipták, lebo čítanie jeho textov je aj estetický zážitok). S obľubou beriem do rúk beletriu, najmä historické romány St. Zweiga, memoárovú literatúru, ku ktorej však pristupujem aj kriticky (ako prameňu doby), či „malú históriu“ o jednoduchých ľuďoch, ako žili, pracovali. Pozornosť venujem aj poézii, ktorá pre mňa znamená akýsi duševný kúpeľ napr. verše M. Rúfusa, L. Novomestského, I. Kraska a i. Obľubujem tiež občiansku poéziu J. Jesenského, výstižné verše, vtipné anekdoty T. Janovica (niekedy ich používam ako mottá v odborných textoch).

Sledujem tiež novinky na knižnom trhu a nedávno ma zaujala knižka A. Baláža *Dva slovenské osudy (Spitzer – Mach)* a práca R. Holeca *Hlinka*.

• **Vráťme sa ešte od čítania späť ku knižniciam. Ako vnímate nástup informačných technológií do knižníc?**

V prvom rade musím poznamenať, že vynález kníhtlače považujem za jeden z najdôležitejších medzníkov rozvoja ľudskej vzdelanosti. Prirodzene, vývoj sa nezastavil a takmer do všetkých oblastí života vstúpili v 20. storočí nové technológie, ktoré prenikli aj do knižníc. Uľahčili prácu knihovníkom i čitateľom. Nemožno neuznať ich obrovský pre vedu a výskum. Nesúhlasím však s názorom niektorých odborníkov, že „všetko je na webe a knižnice už netreba“. Nie som naozaj presvedčený, že skutočne je všetko na webe. Verím, že knihy ani knižnice sa nevytratia z našich životov, ani zo života ďalších generácií.

S historikom PhDr. I. Kamencom, CSc. sa rozprávala Ľudmila Čelková

INFORMÁCIE / INFORMATION

TAŠKA DO KNIŽNICE / LIBRARY BAG

Žijeme v dobe, v ktorej ľudstvo v globále povýšilo materiálne hodnoty nad tie nemateriálne. Ak sa už aj vyberieme na prechádzku do okolia, tak nie je pre nás dôležité, čo vidíme, ale ako – lepšie povedané - v čom nás vidia ostatní. Značkové oblečenie, značkové topánky, značkové lyže, okuliare..... a pravdaže, na „prechádzku“ sa odvezieme v luxusnom aute. To, že šliapeme po odpadkoch, ktoré sme tam zanechali, nie je vôbec dôležité. Nesúhlasíte so mnou? Tak to som rada, že som natrafila na ľudí, pre ktorých je ekologické zmýšľanie veľmi dôležité. Nenechávajte si to len pre seba a naučte všetkých naokolo správať sa ekologicky.

Preto Knižnica Józsefa Szinyeiho v Komárne pripravila podujatie pre deti „Taška do knižnice“, ktoré podporil SAK v rámci programu Partnerstvo alebo Spojme svoje sily. Podujatie pozostávalo z dvoch častí. V prvej sme listovali v knižkách, z ktorých

sa deti dozvedeli, čo je to ekológia, prečo musíme chrániť naše životné prostredie a ako k tomu už v detstve môžeme prispieť. Pracovali sme s odbornou literatúrou so zámerom rozvoja eko- myslenia. Vysvetlili sme si pojem recyklovať ako aj to, z akých

už nepotrebných vecí vieme vyrobiť niečo užitočné. Veľký dôraz sme kládli aj na vysvetlenie významu triedenia odpadu a podľa čoho odpad musíme roztriediť. Účelom tejto teoreticko-vzdelávacej časti bolo správne deti motivovať, pozitívne ovplyvniť a viesť k ochrane prostredia.

Druhá, praktická časť, dala deťom možnosť prejať svoju kreativitu. Teta knihovníčka zo starých plachiet ušila tašky, ktoré si deti podľa svojich predstáv skrášlili. Dostali podobu rozprávkových postáv alebo

sa motivovali prichádzajúcimi sviatkami. Tieto tašky im budú slúžiť vždy, keď si príde do knižnice vybrať knižky na čítanie a už nebudú musieť používať „igelitky“, ktoré tvoria veľkú časť odpadu.

Veríme, že toto stretnutie v nich zanechalo stopu a už sa budú k svojmu okoliu správať tak, aby bolo vždy čisté a bez zbytočného neporiadku.

*Mgr. Renáta Filková
Knižnica Józsefa Szinnyeiho v Komárne*

KOMUNIKAČNÉ STRATÉGIE KNIŽNICE 21. STOROČIA / COMMUNICATION STRATEGIES OF 21ST CENTURY LIBRARY

Október je mesiac, v ktorom Mestská knižnica v Bratislave tradične organizuje podujatia pri príležitosti osláv svojho vzniku. Situácia nebola iná ani v roku 2019. V priestoroch Galérie Artotéka sa dňa 2. 10. 2019 uskutočnil odborný seminár pre knihovníkov má aktuálnu tému. Komunikačné stratégie knižnice 21. storočia priniesli šesť zaujímavých prezentácií, ktoré z rôznych aspektov priblížili činnosť knižnice

v oblasti komunikácie a marketingu aj príkladmi úspešne realizovaných projektov. Projekt seminára sa realizoval vďaka podpore z Fondu na podporu umenia, ktorý bol hlavným partnerom projektu.

Helena Mlejová z Mestskej knižnice v Bratislave vo svojom úvodnom príspevku na tému „**Komunikácia a marketing knižnice – IFLA inšpirácie**“ prinies-

la všeobecné informácie o marketingu v knižnici a zároveň zaujímavé príklady marketingu z rôznych krajín sveta. Podnety pozbierala na celosvetovom kongrese IFLA WLIC, ktorý sa konal v auguste 2019 v Aténach. Marketing je nevyhnutnou súčasťou činnosti každej inštitúcie, knižnice nevynímajúc. Základom úspechu je efektívna komunikácia v rámci jednotlivých pracovísk knižnice, ktorá je dobrým východiskom aj pre marketing. Všetci vieme, že knižnica je živým organizmom, ktorý je súčasťou kultúry v komunite, kde pôsobí. Prezentujeme sa a komunikujeme s našimi používateľmi, ale aj so širokou verejnosťou, ktorú chceme zaujať svojou ponukou a služieb. Smerom k zriaďovateľovi je neustála komunikácia nevyhnutná pre úspech v súčasnosti a presadzovanie svojich plánov do budúcnosti. Významnou súčasťou komunikačného reťazca sú aj médiá, ktoré nám môžu pomôcť pri komunikácii informácií smerom k verejnosti, ktorá našu knižnicu možno nepozná, ale môže sa o nej dozvedieť. V ostatných rokoch sa k tradičným formám marketingu pridali aj sociálne siete, ktoré sú v elektronickom prostredí používateľmi často navštevovanejšie ako tradičné webové stránky knižníc. Nech je marketing knižnice v akejkolvek podobe a forme, je mimoriadne dôležité, aby odrážal prirodzenú povahu inštitúcie. Pre knižnicu je výzvu nájsť kompromis medzi istou mierou konzervatívnej tradičnosti a sviežeho moderného štýlu komunikácie a dizajnu svojich komunikátov. Na celosvetovej úrovni je v oblasti marketingu pre knižnice množstvo možností, ako sa učiť a inšpirovať od iných. Jednou z nich je súťaž o najzaujímavejšie projekty

marketingu knižníc, ktorého víťazi sú každoročne vyhlasovaní na svetovom kongrese IFLA, kde víťazné knižnice zároveň aj prezentujú svoje projekty. V top 3 sa tento rok ocitla Univerzitná knižnica z Vancouveru (University of British Columbia), ktorá digitalizovala svoje historické fondy a niekoľko z nich dala k dispozícii do projektu „Colour Our Collection“, verejné knižnice metropolitnej oblasti Helsínk za úspešnú propagáciu knižničnej aplikácie a kolegyně z austrálskeho Sunshine Coast za projekt „Story Seats“, ktorý propaguje knižnicu na lavičkách v mestskom parku.

Susanne Kappos z Büchereien Wien (sieť verejných knižníc mesta Viedeň) nám vo svojom príspevku porozprávala o úspešnom projekte realizovanom vo Viedni, kedy sa verejná knižnica vysunula z priestorov knižničnej budovy a stala sa súčasťou obchodného centra na jednej z najrušnejších ulíc v meste (Mariahilferstrasse). Tento projekt bol myšlienkovito rozpracovaný už dlhšie, zrealizovať sa ho podarilo v roku 2019. Myšlienkou „Pop-Up“, ktorá sa uplatňuje v mnohých oblastiach služieb, je zosilniť marketing inštitúcie a dostať sa na miesto, ktoré denne navštívi veľké množstvo ľudí. V prípade knižnice to znamená významnú propagáciu jej služieb. Zaujímavosťou je, že knižnicu oslovil na projekt manažment nákupného centra, ktorý chcel týmto krokom oživiť svoju oddychovú zónu kvalitným obsahom. Od júla do decembra 2019 môžu návštevníci nákupného centra využiť služby knižnice každý štvrtok a piatok, ktoré sú z hľadiska návštevnosti knižnice najsilnejšie dni. K dispozícii je prenosný knižničný

mobiliár s ponukou vybraných kníh pre všetky vekové kategórie, propagačné materiály knižnice, možnosť registrovať sa za čitateľa knižnice. Návštevníkom je k dispozícii množstvo pohodlných miest na sedenie. Po ukončení projektu bude nasledovať jeho hodnotenie a možnosti ďalšej realizácie v budúcnosti.

Katarína Šušoliaková, ktorá je riaditeľkou Krajskej knižnice v Žiline, nám prezentovala praktické skúsenosti z oblasti marketingu vo svojej knižnici. Keďže si uvedomujú potrebu uplatňovania marketingu v praxi, postupne realizujú zmeny. Zmenila sa webová stránka knižnice, ktorá je prehľadnejšia, má možnosti interakcie s návštevníkmi a responzívny dizajn. Zmenou prešlo aj logo, ktoré je výsledkom výberu študentských návrhov. Definuje ho jednoduchosť a variabilnosť, k jeho používaniu je aj logo manuál. Nový jednotný vizuál majú aj plagáty a informačné materiály knižnice, ktoré sa vyznačujú jednoduchosťou, nie sú preplnené textovými informáciami, ale skôr smerujú záujem o viac informácií na web a sociálne siete. Knižnica má na prízemí pri informačnom pulte obrazovku na prezentáciu svojich aktivít s použitím spomínaných propagačných materiálov a e-podobe. Nový vizuál majú aj čitateľské preukazy, ktoré sú rozdielne pre novorodencov, deti a dospelých. Knižnica využíva na marketing veľmi aktívne aj sociálne siete Facebook, Instagram a Twitter, čo je na pomery slovenských knižníc veľmi dobré pokrytie. Ako jedna z mála má aj knižničný blog „Knižnica spoza pultu“, na ktorom knihovníci publikujú nielen knižničný fond, ale poskytujú aj návody na

využívanie knižničných služieb, čím sa výrazne približujú čitateľom. Marketing knižnice týmto ani zďaleka nekončí, pokračuje distribúciou informácií prostredníctvom pravidelných newsletterov, propagáciou aktivít v krajských médiách, na internetových portáloch. Knihovníci nie sú aktívni len vo svojich priestoroch, ale vychádzajú aj von, na miesta, kde sa niečo deje a pravidelne sa zúčastňujú a prezentujú na mestských aktivitách. V súlade s ideou, že aj priestor knižnice a jeho vzhľad komunikuje, knižnica postupne realizuje rekonštrukciu a skrášľovanie svojich priestoroch, posúva sa k modelu knižnice – obývačky, kde sa ľudia cítia príjemne a aj s dobrou kávou, ktorá je v ponuke, tu vedľa stráviť hodiny denne.

Pavel Zajíc je riaditeľ knižnice v Rožnove pod Radhoštěm a v prezentácii s názvom *KNIR roste* nám priblížil marketingové aktivity svojej knižnice, ktorá je zdanlivo malá, ale svojimi aktivitami v rámci kultúry mesta je významom veľká. Profiluje sa ako knižnica komunitného typu a komunikuje na úrovni regiónu s návštevníkmi a obyvateľmi mesta, ktorí prichádzajú na podujatia. Z foriem komunikácie využívajú tradičné fyzické v priestoroch knižnice, v meste majú priestory na propagáciu na plagátovacích tabuliach. V elektronickej forme využívajú distribúciu informácií prostredníctvom mesačných newsletterov, na webe knižnice je online chat, zo sociálnych sietí využívajú Facebook a Pinterest. Pravidelne publikujú články v miestnych periodikách, v regionálnej televízii. Aj pre túto knižnicu bol výrazným krokom vpred redizajn loga a jeho využívanie na všetkých

formách propagácie v súlade s grafickým manuálom. Architektúra a priestory knižnice sú veľmi dôležité, vedľa to aj v Rožnove a v komunikácii so zriaďovateľom už niekoľko rokov riešia rekonštrukciu a modernú prístavbu knižnice. Architektonická súťaž priniesla návrhy na riešenie, ktoré boli verejnosti prístupné aj formou výstavy v priestoroch knižnice, ale reálny stav je taký, že knižnica stále čaká na svoju zmenu. Na detských ihriskách v meste majú „knihobudky“, na ich propagáciu mali podujatie „Pomaluj knihobudku“.

Norbert Végh zo Slovenskej knižnice pre nevidiacich M. Hrebendu v Levoči je známym, že sa venuje tvorbe mobilných aplikácií (nielen) pre knižnice. Svojou prezentáciou na tému „**Mobilné aplikácie v knižnici – efektívny prístup k informáciám**“ nám priblížil, v akých oblastiach činnosti knižnice sa dajú využiť aplikácie a zlepšiť tým služby. Mobilné aplikácie rozdelil do niekoľkých skupín: vzdelávacie aplikácie, jednoduché kvízy, literárne kvízy, QR kódy s audiosprievodcom. Podrobnejšie nám predstavil aplikáciu systému Corvus, ktorú využívajú nevidiaci a slabozrakí používatelia. Má hlasový výstup, dá sa realizovať vyhľadávanie a sťahovanie zvukových kníh a časopisov, knižnica môže do aplikácie poslať svojim používateľom správy. Pre knižnice je zaujímavou možnosťou na podporu marketingu aplikácia, ktorá pozostáva z 3D záberov exteriérov a interiérov knižnice, je doplnená o hovorené slovo a texty s informáciami o činnosti knižníc. Aktuálne takáto aplikácia existuje (s názvom SSKK1) pre verejnú knižnicu Prešovského samosprávneho kraja.

Zaujímavou aplikáciou podporujúcou vzdelávanie je Literárny náučný chodník. Obsahuje informácie o významných spisovateľov Slovenska s prepojením na mapu a vyznačením miest, na ktorých žili a pôsobili. Na podporu čítania vznikla aplikácia Lentilkovanie, ktorá sa viaže k deju a postavám rovnomennej knihy. Deti odpovedajú na kvízové otázky s ponúkanými možnosťami, vo výhode je ten, kto knihu čítal. K ďalším vzdelávacím aplikáciám vo forme kvízu patrí: Uhádni, Kvíz TANAPu, BOZP.

Roman Dub je riaditeľ Městské knihovny Písek a porozprával nám o projekte „**Nová Městská knihovna v Písku. Příprava - příležitosti - realizace**“ a priblížil nám podrobne všetky kroky od plánovania, prípravy až k realizácii projektu. Pri budovaní novej knižnice, resp. zásadnej rekonštrukcii a prebudovaní existujúcej budovy je množstvo kľúčových faktorov, ktoré majú vplyv na priebeh a finálne výsledok celého projektu. Dôležitý je zadávateľ a jeho rozhodovacie právomoci, plánovaný časový rámec realizácie jednotlivých etáp projektu, kľúčové aktivity v procese prípravy, potreba dokumentácie, stanovenie ceny stavby, možnosti financovania, definovanie princípov trvalej udržateľnosti projektu. Dôležité je aj postavenie projektu v rámci strategického plánu rozvoja mesta, plánu rozvoja sociálnych služieb, akčného plánu rozvoja vzdelávania. Počas celého procesu je nevyhnutná komunikácia a spolupráca s architektom. Na konci celého projektu je výsledok v podobe modernej knižnice zrealizované plánované výstupy – knižnica je miestom pre kultúru, vzdelávanie, zdieľanie, kreativitu a je to inšpiratívny priestor,

ktorý ľudia radi pravidelne navštevujú.

Zuzana Izáková z národnej agentúry SA-AIC nebola pôvodne v programe nášho odborného seminára, ale rozhodli sme poskytnúť jej na záver programu niekoľkominútový priestor, keďže priniesla verejným knižniciam cenné informácie, za ktoré sme jej vďační. Program Erasmus+, ktorý je známy skôr z akademického prostredia, prináša už niekoľko rokov možnosť aj iným ako akademickým knižniciam zapojiť sa do programov medzinárodných mobilit. Aj zamestnanci verejných knižníc majú možnosť navštíviť zahraničné partnerské inštitúcie, nadviazať s nimi spoluprácu a vytvárať zmysluplné siete. Platí to v prípade, že knižnica realizuje v rámci svojej činnosti projekty na podporu vzdelávania dospelých. Keďže v našich inštitúciách realizujeme rôzne programy neformálneho vzdelávania na rozvoj gramotností (mediálna, finančná, enviromentálna), alebo aj počítačových zručností, priestor a možnosť na využitie programu Erasmus+ sa určite nájde.

Cieľom seminára, ktorý sa úspešne naplnil, bolo navzájom sa poznatkovo obohatiť, inšpirovať sa a nasmerovať sa k možnostiam realizovať v knižniciach inovatívne projekty, ktoré nás posunú bližšie k čitateľom a ich potrebám.

Zdroje:

Büchereien Wien eröffneten erste Pop-Up Bücherei Wiens im Kaufhaus Gerngross. In *Stadt Wien* [online]. 2019 [cit. 2019-10-04]. Dostupné na: <https://www.ots.at/presseaussendung/>

[OTS 20190729_OTS0048/buechereien-wien-eroeffneten-erste-pop-up-buecherei-wiens-im-kaufhaus-gerngross](https://www.ots.at/presseaussendung/)

Erauzmus+ Program EÚ pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport. SAA-IC, 2013 [cit. 2019-10-05]. Dostupné na: <https://www.erasmusplus.sk/>

IFLA PressReader International Marketing Award Winners 2019. In IFLA [online]. 2019 [cit. 2019-10-04]. Dostupné na: <https://www.ifla.org/node/6922>

IFLA WLIC 2019. 2019 [cit. 2019-10-04]. Dostupné na: <https://2019.ifla.org/>

Krajská knižnica v Žiline. 2019 [cit. 2019-10-04]. Dostupné na: <https://www.kraj-skakniznicazilina.sk/>

Městská knihovna Písek. 2019 [cit. 2019-10-05]. Dostupné na: <https://www.knih-pi.cz/>

Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm. 2019 [cit. 2019-10-05]. Dostupné na: <https://knir.cz/>

Mgr. Helena Mlejová
Mestská knižnica v Bratislave
helena.mlejova@mestskakniznica.sk

Knižnica pre mládež mesta Košice má aj vďaka projektu opäť nové interiérové doplnky. Centrálna pobočka LitPark je odteraz BABY friendly

Knižnica v rámci projektu Pohodlný LitPark získala viacero zaujímavých interiérových doplnkov. Cieľom bolo priestor centrálnej pobočky nielen doplniť, ale ho pre návštevníkov ešte viac zútulniť a opticky spestriť. Do priestoru sa nakúpili nové sedacie vaky a detský kútik bol doplnil o nové detské sedenia a pekný koberec s detským motívom. Tešia sa tiež z prebaľovaciemu pultu. Takto vynovený priestor určite ocenia najmä rodičia s deťmi.

Baby friendly priestor knižnica slávnostne uviedla

Krásne vynovený priestor si zaslúžil, aby

Prebaľovací pultík

bol do užívania primerane uvedený. Keďže bol prioritne a cielene dopĺňaný najmä pre rodiny s deťmi, knižnica sa ho rozhodla uviesť spoločne práve s nimi. Uskutočnilo sa to v rámci podujatia – BABY knižnica, ktorá prebieha v LitParku raz v mesiaci. Navštevuje ju veľa mamičiek a oteckov s malými deťmi vo veku od 0-5 rokov. Veľká úvitacia mašľa sa vynímala práve na spomínanom prebaľovacom pulte a ochotne ho hneď vyskúšala mamička s malým bábätkom. O veselú atmosféru sa postarali hostia, škôlkari, ktorí podujatie spríjemnili svojim programom.

Nechýbalo ani testovanie sedacích vakov, sprevádzané radostným výskaním detí. Okrem toho, že sú krásne pestrofarebné a vynímajú sa v detskom kútiku, vytvárajú aj možnosť individuálneho medzi policami s dobrými knihami.

Cieľom bolo zvýšiť komfort a kvalitu poskytovania služieb

Používatelia si môžu sedacími vakmi vytvoriť skupinové, alebo individuálne sedenia. Je to ideálne pre komunitné stretnutia, či už mamičiek a oteckov s deťmi, alebo školákov a študentov. Knižnica im ponúka to správne miesto pre rozhovory aj individuálny oddych. Zmeny k lepšiemu sa mohli realizovať vďaka Fondu na podporu umenia, ktorý projekt Pohodlný LitPark podporil z verejných zdrojov.

Ing. Viera Ristvejová
Knižnica pre mládež mesta Košice

Mali návštevníci

Pohodlný Litpark

Sedacie vaky

TICHÉ BOXY V AKADEMICKÉJ KNIŽNICI VÔBEC NEMUSIA BYŤ TICHÉ / STUDY BOXES DON'T HAVE TO BE QUIET

Študovne v Univerzitnej knižnici UNI-ZA v Žiline (UK ŽU) boli ešte pred pár rokmi zariadené klasicky: trošku socialistickým nábytkom, každý čitateľ mal vyhradený zbytočne veľký drevotriekový box so stolovým pomalým počítačom. Priestor síce vzhľadovo zaplnený, ale neefektívne využitý. Nebolo možné flexibilne prispôbovať miestnosti rôznym potrebám, podujatiam, prednáškam, stretnutiam študentských skupín, projektových tímov a podobne. A tak sme začali konať a realizovať malé aj väčšie zmeny.

V prvej etape sme sa zbavili ťažkých boxov a nahradili ich veľkými spoločnými

pracovnými stolmi s možnosťou zapojenia vlastných PC. Ponuka veľkého spoločného pracovného priestoru neuveriteľne zabodovala. Rýchlo získavala popularitu nielen u študentov, ale aj doktorandov a verejnosti. Absolútnym hitom a zásahom do čierneho boli **oddychové kreslá**, známe „...vaky“ voľne rozmiestnené po celej budove. Najpopulárnejšie sú tie v kútoch pri radiátoroch, kde sa niektorým čitateľom dobre pracuje, študuje a niekedy aj spí.

Ďalší sektor študovní sme vyhradili otvorenému diskusnému fóru. V tomto

priestore s prezentačnou technikou sme už pripravili nejednu debatu, prezentáciu, ale aj súťaže a herné duely, ktoré absolvujú naši čitatelia. Áno, často sa u nás hrajú klasické stolové spoločenské hry, pretože ich máme v ponuke celkom slušnú škálu. Tiež je celkom bežný jav vidieť v študovni iné herné tímy, ktoré ale hrajú počítačové hry. Do toho môžu viacerí študenti riešiť spoločný projekt, zadanie a tak naše študovne môžu v exponovaným častiach dňa a týždňa pripomínať úľ.

Po zistení, že zlaté konzervatívne pravidlo silencio v knižnici už mladým kreatívnym a tímovým ľuďom veľa nehovorí, sme museli konať. Generácia mileniálov žije rada v skupinách a zdieľa všetko, čo sa dá, teda aj myšlienky, prístupy a riešenia. Radi tvoria, pracujú spoločne, a preto niekedy vyzerá ako v úli. Namiesto večné-

ho „pst!“ a upozornení, že sme v knižnici, sme volili iný postup.

Na pôde knižnice sme zriadili celkovo 3 tiché boxy, oddelené vzdušnými presklenými stenami, kde vznikol uzavretý priestor pre prácu jednotlivcov alebo skupín. Priestory si je možné registrovať a bookovať elektronicky na našej webovej stránke. Pred ich uvedením do prevádzky sme ich predstavili celej akademickej obci. Od prvých momentov sa stretli s veľmi pozitívnym ohlasom. Za niekoľko mesiacov prevádzky tichých boxov ich využili stovky čitateľov. Najviac využívané sú od pondelka do štvrtku, v časoch od 10h-16h. Do tichého boxu pre 4, 8 až 10 ľudí je možné na požiadanie pridať data-projector, PC a flipchart. V jednom boxe je umiestnená tabuľa, v ďalšom zase 3D tlačiareň pre vlastné využitie. Každý tichý box majú na starosti naše konzultantky a konzultanti. Symbióza moderného prístupu a príjemného prostredia a personálu zaznamenala u používateľov naozaj pozitívny ohlas.

PhDr. Alena Mičicová
Univerzitná knižnica
Žilinskej univerzity v Žiline
alena.micicova@ukzu.uniza.sk

Vyhlasenie

súťaže KNIŽNICA ROKA 2019

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v súlade so Štatútom súťaže Knižnica roka, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2018, vyhlasuje k 18. máju pri príležitosti Medzinárodného dňa múzeí 2. ročník súťaže Knižnica roka. Súťaž sa riadi Pravidlami súťaže Knižnica roka, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2018 a sú uverejnené na webovom sídle Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Hodnoteným obdobím je 1. január 2019 až 31. december 2019.

Prihlášky do súťaže musia knižnice zapísané v registri vedenom ministerstvom kultúry zaslať do 28. februára 2020 (rozhoduje dátum na poštovej pečiatke) na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyhlasuje,

že víťaz súťaže v kategórii Knižnica roka

získa:

- a) osvedčenie o udelení a užívaní titulu Knižnica roka 2019,
- b) finančnú odmenu vo výške 2500,- €,
- c) artefakt symbolizujúci udelenie titulu Knižnica roka 2019.

v Bratislave 18. mája 2019

PhDr. Emília Lačná
odbor múzeí, galérií a knižníc
e-mail: emilia.lacna@culture.gov.sk telefón: 02/20482 423

Zdroj: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/-kniznicny-system/sutaze-a-podujatia-328.html>

Z NAŠICH VYDANÍ

O EDIČNEJ ČINNOSTI KNIŽNICE RUŽINOV / ABOUT EDITORIAL ACTIVITIES OF RUŽINOV LIBRARY

Koncom roka 2019 obohatila edičnú činnosť knižnic rozsiahla publikácia bratislavskej Knižnice Ružinov s názvom **Knižnica Ružinov v čase a priestore 1972-2018**, ktorú zostavil *Peter Kuzma*. Na prvý pohľad by sa zdalo, že ide o prehľad dejín knižnice za uplynulých 47 rokov, ale obsah publikácie je oveľa bohatší. Samozrejme, nechýba úvodný prierez vývojom knižnice formou zamyslenia riaditeľky knižnice *Dariny Horárovej* (pôsobila v knižnici od roku 1988 do konca roka 2019), ktorý dopĺňa jej záverečný pohľad na zaujímavé momenty zo života knižnice, ako sú semináre, rôzne projekty, kurzy, súťaže, široká paleta spolupráce s osobnosťami spoločenského i kultúrneho života či experimentálna pobočka knižnice na Trnávke (jediná v Bratislave a druhá na Slovensku) a pod. Patrí sem tiež údaj, že o knižnici spracovali študenti 4 diplomové práce, 1 záverečnú stredoškolskú ročníkovú prácu, 2 vysokoškolské seminárne práce.

Ťažiskom tejto 363-stranovej publikácie sú tri bibliografie s registrami, autorom ktorých je dlhoročný pracovník knižnice, neúnavný bibliograf, recenzent, zostavovateľ mnohých vydaní knižnice, autor mnohých príspevkov o knižnici, či kultúre a umení – *Peter Kuzma*. Prvý súpis prináša 583 anotovaných záznamov, usporiadaných chronologicky a následne abecedne od roku 1972 do roku 2018, ktoré dokumentujú činnosť knižnice na stránkach periodickej a neperiodickej tlače (pri každom roku je zátvorke uvedení celkový počet záznamov v tom- ktorom roku). Podrobnejší pohľad do obsahu bib-

liografie ukázal, že najviac sa písalo o knižnici, jej nových pobočkách, podujatiach, súťažiach, prezentáciách knižných noviniek, recenziách, projektoch (od klasiky k elektronizácii), pracovníkoch knižnice. Bibliografiu dopĺňa menný, názvový, predmetový register a register prameňov.

Druhú časť publikácie tvorí súpis edičnej činnosti Knižnice Ružinov, ktorá propaguje tvorivý prístup pracovníkov inštitúcie za uplynulé roky. Hoci ide v podstate nevelkú verejnú knižnicu, má naozaj čo prezentovať. Bibliografia prináša 216 anotovaných záznamov, čo znamená v priemere 4-5 vydaných titulov ročne. V súpise nájdeme samostatné publikácie (vrátane edície *Všeličo*, v ktorej vychádzali práce Ružinovčanov od roku 2004), bibliografie, ročenky, letáky, adresáre, metodické a odborné materiály, rozmanité zborníky, scenáre na hodiny informatickej výchovy, pásma poézie, zoznamy periodík, či maľovanky pre deti. Do tejto časti zaradil zostavovateľ P. Kuzma aj tretí súpis - svoju personálnu bibliografiu, lebo táto úzko súvisí s knižnicou, knihovníctvom, kultúrou či umením (pokiaľ sa niektorá práca netýka priamo ružinovskej knižnice, je záznam označený hranatou zátvorkou – ide predovšetkým o recenzie v literárnych periodikách a knihovníckej tlači, alebo úvahy, glosy, bibliografické súpisy, úvodníky a príhovory v *Občasníku knihovníkov Bratislavského kraja SSKK* v rokoch 2000-2016). Ak k niektorému vydaniu vyšla recenzia, tak tá je zaradená pod tým istým poradovým číslom v zarážke hneď za záznamom o tom-ktorom

titule s pridaním písmena „a“ a „b“. Orientáciu v súpise uľahčujú tri registre – menný, názvový a predmetový.

Publikácia *Knižnica Ružinov v čase a priestore 1972-2018* síce neuzatvára určité okružle jubileum, ale dôstojne plní svoju odbornú, propagačnú i reprezentačnú úlohu. Patrí – ako sa v predslove knihy uvádza – „... všetkým, ktorí priložili ruku k dielu a majú podiel na tom, že Knižnica Ružinov dosiahla to, čo dosiahla.“ Zároveň slová uznania prináležia aj riaditeľke knižnice, lebo „... práve vďaka jej pochopeniu a podpore sa podarilo to, čo sa podarilo“.

Ak sme spomenuli obsah publikácie, treba

sa zmieniť aj o vkusnej grafickej úprave textu, dobre čitateľnom písme (nijaké „blchy“, ktorými podobné súpisy zvyknú „šetriť“ papier), ďalej pevnej väzbe, pestrých ukážkach obálok vydaní knižnice, zborníkov, ročeniek, bibliografických letákov, plagátov, scenárov, pozvánok, fotografií z podujatí, a nechýbajú ani logá knižnice.

Autori, ktorí sa podpísali pod tento titul, vzdali hold nielen svojim terajším i bývalým kolegom, ale zároveň ukázali ďalším verejným knižniciam, že aj menšia knižnica sa má čím pochváliť a čo prezentovať na verejnosti.

Ludmila Čelková

NOVÉ KNIŽNIČNÉ PUBLIKÁCIE Z PRODUKCIE ŠVK BANSKÁ BYSTRICA V ROKU 2019 / NEW LIBRARY PUBLICATIONS FROM PRODUCTION OF THE STATE SCIENTIFIC LIBRARY BANSKA BYSTRICA IN 2019

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici vydala v roku 2019 päť edičných titulov.

V máji 2019 usporiadala ŠVK v Banskej Bystrici odborný seminár TLib, ktorý bol zameraný na smart technológie, ktoré momentálne hýbu svetom firiem, či inštitúciami, ich fungovaním, riadením a logistikou. V niektorých zahraničných knižniciach model smart library plne funguje. Na Slovensku z inteligentných technológií využívame technológie RFID, selfchescky, aplikácie na mobilné telefóny, knižničné portály..Súčasťou seminára bolo aj podujatie Knižničný inkubátor - fórum mladých knižnično-informačných špecialistov. Na podujatí odznelo 12 referátov, z toho 4 v rámci Knižničného inkubátora, 2 príspevky prezentovali zahraniční autori z Poľska, ktoré vyšli tlačou v zborníku s názvom **Inteligentné technológie a vzdelávanie v knižničnej praxi**.¹

1 *Inteligentné technológie a vzdelávanie v*

Pri príležitosti otvorenia už šiesteho jazykového centra v ŠVK – Centra hispánskej kultúry Vladimíra Olerínyho vyšla výberová bibliografia **Vladimír Oleríny: preklady zo španielčiny a z portugalčiny**². Impulzom

knižničnej praxi: zborník príspevkov zo 18. ročníka odborného seminára pre zamestnancov knižníc TLib, ktorý sa konal dňa 20. – 21. mája 2019 = Intelligent Technologies and education in library practice: proceedings of the 18th Annual Seminar for Librarians TLib, held on May 20. – 21. 2019 / ed. Dana Chalupková; zodp. red. Blanka Snopková; rec. Andrea Hřčková, Henrieta Šuteková. – Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2019. – 129 s. : fotogr. obr. – Text v slovenčine a abstrakty aj v angličtine. – Bibliogr. odkazy. Pozn. Stručné biografie autorov. – ISBN 978-80-89388-99.

2 *Vladimír Oleríny. Preklady zo španielčiny a portugalčiny. Knižné vydania : výberová bibliografia = Vladimír Oleríny. Traducciones del español y el portugués. Publicaciones en forma de libro : bibliografía selectiva / zost. Dana Chalupková, Veronika Ťažká ; autorky*

pre vybudovanie tejto študovne bol dar z pozostalosti JUDr. PhDr. Vladimíra Olerínyho, CSc., významného slovenského prekladateľa a hispanistu, rodáka z B. Bystrice (15. 6. 1921 - 29. 4. 2016). Publikácia vyšla v rámci edície Osobnosti ako 18. zväzok. Ide o druhé, doplnené a prepracované vydanie. Prvýkrát vyšla táto bibliografia v roku 2001 a predstavovala reprezentatívnu časť aktivít Vladimíra Olerínyho – preklady básnických, prozaických a dramatických textov zo španielčiny a portugalčiny, ktoré vyšli na Slovensku knižne do roku 2000. ŠVK sa rozhodla doplniť túto pôvodnú bibliografiu o ďalšie preklady, ktoré vyšli po roku 2000 a tiež ju obohatiť o biografiu prekladateľa a zhodnotenie prekladateľskej činnosti. Takto zostavená bibliografia tvorí ucelený pohľad na život a dielo Vladimíra Olerínyho.

V r. 2019 uplynulo sto rokov od tragickej smrti Milana Rastislava Štefánika, veľkej osobnosti slovenských dejín. ŠVK chcela taktiež prispieť k pripomenke tohto výročia.

Vykonala bibliografický výskum na území Slovenska a v zahraničí, ktorý vyústil do spracovanie výberovej personálnej bibliografie - **Milan Rastislav Štefánik (1880 – 1919)**³,

textov Katarína Filová, Eva Reichwalderová ; prekladateľka Katarína Filová ; fotografie z archívu Milana Olerínyho ; zodpovedná redaktorka Blanka Snopková ; obálka a grafická úprava Dušan Jarina. – 2. doplnené vydanie. – Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2019. – 66 s. : fotogr. – Bibliogr. odkazy. Reg. ISBN 978-80-89388-86-8.

³ *Milan Rastislav Štefánik (1880 – 1919) : výberová personálna bibliografia* / Mária Bôbová, Monika Danková, Veronika Ťažká ; Mária Gallová, Štefan Luby, Ján Tatara, Vojtech Čelko ; rec. Peter Macho, Vojtech Rušin. – 2., dopl. a preprac. vyd. – Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2019. – 439, [1] s. : fotogr. – Bibliogr. odkazy. Reg. Res. angl., franc. – ISBN 978-80-

ktorá vyšla ako 19 zväzok edície Osobnosti s cieľom nadviazať na prvé vydanie a rozšíriť ho o informácie za obdobie rokov 2000 – 2019. Skladá sa z dvoch častí. Textovú tvorí kalendárium a štúdie Š. Lubyho, J. Tataru a V. Čelka. Druhá časť predstavuje bibliografia v rozsahu 5615 bibliografických záznamov. Publikácia obsahuje aj preklady úvodu a bibliografickej poznámky v anglickom jazyku a resumé v anglickom a francúzskom jazyku. Publikácia predstavuje M. R. Štefánika ako astronóma, meteorológa, vynálezcu, vojaka, generála a diplomata, nielen s celoslovenským, ale aj celoeurópskym významom. Reflektuje však aj storočie úcty k jeho dielu a odkazu. Okrem toho si mohla odborná ale aj široká verejnosť pozrieť výstavku s názvom M. R. Štefánik v zrkadle slovenskej tlače.

Publikácia bola uvedená do života v rámci jubilejného XX. ročníka cyklu Osobnosti, ktorý je venovaný prezentácii významných predstaviteľov vedy, kultúry, medicíny, techniky a športu. Okrem iného bola odprezentovaná aj publikácia – **Čím by bola Banská Bystrica bez nich? časť 2**⁴. Ide o regionálny biografický slovník, ktorý vyšiel ako 7. zväzok edície Fenomén osobnosti. V rámci prezentácie boli odovzdané publikácie 47 osobnostiam, ktoré figurovali v slovníku. Slovníková publikácia je určená žiakom a učiteľom základných, stredných a vysokých škôl. Obsahuje 52 osobných medailónov – hesiél, ktoré mapujú život a dielo významných osobností Banskej Bystrice a regiónu, predstavených v rámci podujatí v rokoch 89388-91-2.

⁴ Čím by bola Banská Bystrica a región bez nich? 2 / zost. Ivan Očenáš, Veronika Ťažká. – 1. vyd. – Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2019. – 121, [2] s. : fotogr. – Použ. skratky. Reg. profesií. – ISBN 978-80-89388-92-9.

2010 – 2019.

Pri príležitosti svojich päťdesiatich narodenín Literárne a hudobné múzeum uskutočnilo slávnostnú akadémiu v Cikkerovej sieni na banskobystrickej historickej radnici. Súčasťou programu bola aj prezentácia publikácie - **Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici**⁵ - monografia k 50. výročiu vzniku múzea. V úvode publikácie pani riaditeľka LHM Soňa Šváčová uviedla: „Žijeme

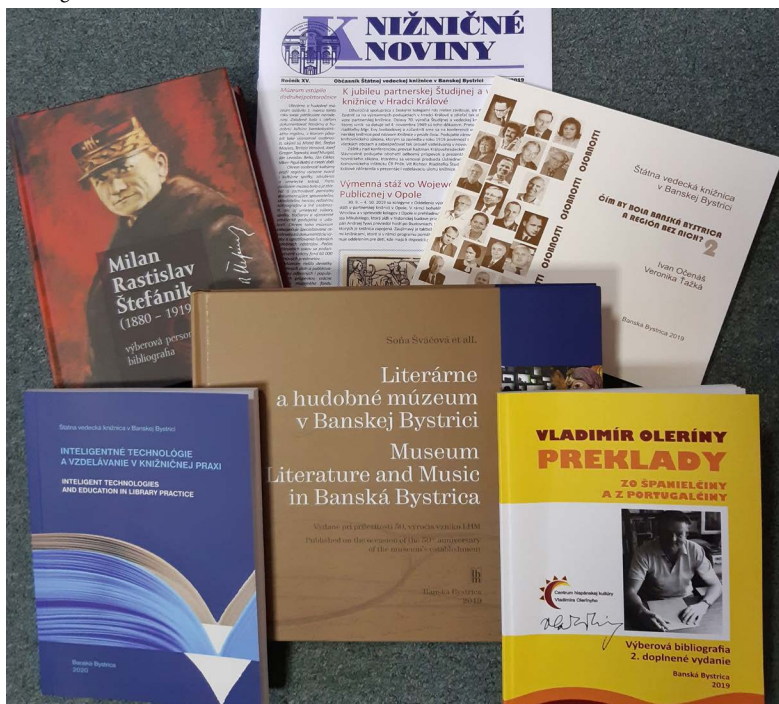
5 *Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici* / zost. Soňa Šváčová ; autori Soňa Šváčová, Imrich Šimig, Mária Lásková, Lucia Panáčková ; preklad do anglického jazyka Jozefa Pevčíková, Róbert Címer ; fotografie Literárne a hudobné múzeum Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2019, 149 strán : fotografie. - ISBN 978-80-89388-90-5.

v ére digitálnej revolúcie a umelej inteligencie. Skutočnosťou sa stala virtuálna realita. Záujem o originálne, autentické artefakty ako znaky existencie ľudstva však našťastie neupadá. Naopak. Verejnosť čoraz intenzívnejšie reaguje na tzv. fenomén múzea a knižnice. *Pred múzeom ale aj knižnicou dnes stoja nové výzvy. S úctou k vytvoreným hodnotám a pri zachovávaní kontinuity hľadáme na jeho budúcnosť s víziami o otvorenom a modernom priestore...*“

Samozrejme o všetkých uvedených podujatiach a edičných počinoch informoval občasník ŠVK– **Knižničné noviny**, ktorý vychádza už pätnásť rokov.

Ing. Ivana Poláková, PhD.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

Edičná činnosť SVK BB 2019

22. ROČNÍK KOLOKVIA ČESKÝCH, MORAVSKÝCH A SLOVENSKÝCH
BIBLIOGRAFOV (PRAHA, 6. – 8. 10. 2019) / CZECH, MORAVIAN AND SLOVAK
BIBLIOGRAPHER'S COLLOQUIUM (PRAHA, OCTOBER 6-10, 2020)

Mgr. Lucia Němcová, PhD., Štátna vedecká knižnica v Prešove
ohkfi@svkpo.gov.sk

Abstract: *In her contribution, the author zoom in the negotiations of a professional librarian event. It is the 22nd colloquium of Czech, Moravian and Slovak bibliographers. Negotiations was in progress in the thematic blocks as historical country in regional literature; regional literature on the history of cities and towns; regional chronicles, chroniclers and "scribes"; Czech and Slovak bibliographers and their legacy; region and „big world“ - travel, travelogues, Czech and Slovak travelers II. An electronic publication will come out from the colloquium, which will be available to person interested on the website of the Study and Scientific Library in Hradec Králové*

Keywords: *Colloquium of Czech, Moravian and Slovak bibliographers, 22nd annual volume, Prague, professional events, libraries, bibliography, regional bibliography, bibliology*

Klíčové slová: *Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov, 22. ročník, Praha, odborné podujatia, knižnice, bibliografia, regionálna bibliografia, knihoveda*

Začiatkom októbra, ktorý je okrem iného aj mesiacom slovenskej a českej kultúrnej vzájomnosti, sa už tradične koná odborné knihovnícke podujatie, ktoré aj v súčasnej dobe spája bibliografov z oboch brehov rieky Moravy – ide o Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov, ktorého 22. ročník sa konal v dňoch 6. – 8. 10. 2019 v Prahe. Podujatie bolo zorganizované vďaka spolupráci SDRUK-u, Historického ústavu AV ČR a SAK-u a konalo sa v Historickom ústave AV ČR v Prahe. Prvý deň podujatia bol už tradične venovaný kultúrnemu programu, ktorý predstavovala jazda historickou električkou po Prahe sprevádzaná odborným výkladom. Druhý deň podujatia už predstavoval prvý deň rokovania konferencie. Svojimi príhovormi rokovanie otvorili doc. PhDr. Martin Holý,

Ph.D. riaditeľ HÚ AV ČR a Mgr. Eva Svobodová, riaditeľka Studijní a vedecké knihovny v Hradci Králové. Následne si účastníci kolokvia minútou ticha pripomenuli nedávne úmrtie doc. Dr. Miloša Kovačku, PhD., ktorého život a dielo vzápätí predstavila PhDr. Blanka Snopková, Ph.D. Rokovanie podujatia ďalej prebiehalo na základe vopred avizovaného programu. Okruhy tém tohtoročného kolokvia boli stanovené na: historická krajina v regionálnej literatúre; regionálna literatúra k dejinám miest a mestečiek; regionálne kroniky, kronikári a „písmáci“; českí a slovenskí bibliografi a ich odkaz; región a „veľký svet“ – cestovanie, cestopisy, českí a slovenskí cestovatelia II.

Prvý blok, venovaný historickej krajine v regionálnej literatúre otvorila Mgr. Iva

Bydžovská (Národní muzeum) referátom *Blízká a nebezpečná. Krajina a cestování v kramářských tiscích*, v rámci ktorého sa venovala predstaveniu historických tlači i digitálnej knižnici kramářských (jarmočných) tlači Špalíček. *Historický región Spiša v regionálnych periodikách 1901 – 1918 a ich význam pre súčasnú bibliografiu* priblížil Mgr. Viktor Szabó (ŠVK Košice) predovšetkým v kontexte retrospektívnej článkovej bibliografie. Blok regionálna literatúra k dejinám miest a mestečiek otvorila Mgr. Andrea Jelínková (Knihovna AV ČR) a predstavila *Využití knihovnědné bibliografie pro studium regionální knižní kultury*, predovšetkým s prihliadnutím na portál *Knihověda.cz*, ktorý v sebe spája doteraz samostatné knihovedné databázy. *Mesto, jeho región a ich história sprítomnené v súčasnom regionálnom periodiku (na príklade mesta Banskej Bystrice a revue pre popularizovanie vedy, umenia a cestovného ruchu Bystrický permon)* zaujali PaedDr. Ivana Očenáša, PhD. (ŠVK BB), ktorý predstavil periodikum určené širokej čitateľskej verejnosti.

V bloku regionálne kroniky, kronikári a „písmáci“ sa Gerda Lorenzová (Krajská knihovna Karlovy Vary) zaoberala témou *Kroniky a kronikáři*, predstavila sekundárnu literatúru využiteľnú pri kronikárskej práci a kronikárov mesta Karlovy Vary.

Českí a slovenskí bibliografi a ich odkaz boli jedným z najpočetnejších blokov tohtoročného kolokvia. Doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc. predstavil osobnosť prelomu storočí – *Bibliograf a nakladatel František A. Urbánek*, ktorý sa usiloval o systematickú registráciu českej a slovenskej tvorby už v poslednej tretine 19. storočia. PhDr. Jiří-

na Kádnerová vystúpila s príspevkom *Bibliograf Jaroslav Kunc, zakladatel české článkové bibliografie*, predstavila bibliografa, ktorý časť svojho pracovného záujmu venoval osobnostiam českej literatúry. Mgr. Věra Hanelová (HÚ AV ČR) sa v príspevku *PhDr. Stanislava Jonášová-Hájková (22. 9. 1904 – 23. 2. 1985)* venovala bibliografke, ktorá sa podieľala na zostavovaní Bibliografie českej historie. *Cesty a ozveny Miroslava Bielika (pri príležitosti životného jubilea)* zaujali Ing. Ivanu Polákovú (ŠVK BB). Mária Feldinszká (Knižnica A. Bernoláka Nové Zámky) vystúpila s témou *Vševlad Jozef Gajdoš – objaviteľ a znalec stredovekej literatúry*, predstavila najmä jeho činnosť v kontexte františkánskych knižníc. Doc. Marcela Domenová, PhD. a Mgr. Lucia Němcová, PhD. (ŠVK v Prešove) sa venovali téme *Knihovník a bibliograf Jozef Repčák a jeho vzťah k regiónu (osobná knižnica, súpisy literatúry a bibliografie)*, v ktorej Jozefa Repčáka predstavili ako zostavovateľa bibliografií a súpisov literatúry. Blok osobnou spomienkou na kolegyňu uzatvorila Ing. Ivana Poláková príspevkom *Ludmila Mazalová, rod. Halířová, rodáčka z Hané, spomienka*. Súčasťou prvého dňa rokovania bola aj prehliadka knižnice, študovne a depozitov HÚ AV ČR (Knihovna Praha) a na záver dňa po oficiálnom programe vystúpil divadelný spolok Lauriger, ktorý predviedol ukážky barokových (jezuitských) školských hier v latinčine, a tým dal účastníkom kolokvia možnosť nahliadnúť aj takouto formou do dôb dávnominulých.

Druhý rokovací deň sa niesol v znamení posledného tematického bloku – región a „veľký svet“ – cestovanie, cestopisy, českí a slovenskí cestovatelia II. Blok referátom

Cesty za poznáním otvorila Mgr. Martina Feniková Čarnogurská (ŠVK Košice), ktorá predstavila putovanie spojené predovšetkým s pracovnou činnosťou. Mgr. Veronika Ťažká (ŠVK BB) pripravila referát *Cestovateľské aktivity Milana Rastislava Štefánika a ich reflexia v periodickej a neperiodickej tlači* a poukázala predovšetkým na jeho „pracovné“ cesty. Mgr. Tamara Pršínová (Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích) upriamila pozornosť na prvého Čecha, ktorý informoval o genocíde Arménov v referáte *Zapomenutý a znovu objavený cestovateľ Karel Hansa*. Cestovanie mohlo byť aj formou trávenia voľného času a poznania v zámožnejších vrstvách spoločnosti, ako upozornili Ing. Aleš Brožek (Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem) a Jitka Hanicová referátom *Z Ústí až na konec světa – Marta Schichtová*. Kartografa (okrem iného), ktorý pomohol stanoviť hranicu medzi

Egyptom a Osmanskou ríšou predstavila Mgr. Anna Vitásková (Vědecká knihovna v Olomouci) v referáte *Alois Musil – moravský Lawrence z Arábie*. Mgr. Pavlína Doležalová (Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Plzeň) predstavila referát *Novinář a cestovatel Vladislav Forejt-Alan* v kontexte publikačných aktivít v periodiku Národní listy.

O záverečné hodnotenie kolokvia sa postarali doc. PhDr. Jaromír Kubíček a PhDr. Václava Horčáková, s účastníkmi podujatia sa rozlúčila a o redakčných pokynoch informovala Mgr. Eva Svobodová. Zborník z kolokvia 2019 vyjde ako elektronická publikácia a záujemcom bude k dispozícii na webovej stránke Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Veríme, že aj nasledujúci ročník kolokvia, ktoré sa uskutočnia v roku 2020 v Čadci, prinesie jeho účastníkom rovnako variabilné a zaujímavé témy ako ukončený 22. ročník.

KONFERENCIA CASLIN OPĚT VÝNIMOČNÁ / CONFERENCE CASLIN AGAIN EXCEPTIONAL

PhDr. Alena Mičicová, Univerzitná knižnica Žilinskej univerzity v Žiline
alena.micicova@ukzu.uniza

Abstract: Information about workshop CASLIN, OCT 7-10th 2019, Zelezná Ruda, Czech Republic. Workshop focused on library marketing. The goal of group work was to create marketing campaign for real library types. We prepared marketing campaign on the base of real research in local libraries and in real and potential readers communities.

Keywords: need analysis, library marketing, marketing campaign, marketing processes, need assesment

Kľúčové slová: analýza potrieb, marketing v knižnici, marketingová kampaň, marketingové postupy, prieskum potrieb

Konferencia pre riaditeľov knižníc, knihovníkov a ostatných spriatelenejších expertov má svoju výnimočnú históriu a vytvo-

řila zaujímavú značku. Mala som možnosť zúčastniť sa CASLIN-u v predchádzajúcich dvoch rokoch - a značka opäť nesklama-

la. Tak, ako CASLIN vznikol, tak sa jeho misiu v prispôsobenej podobe darí držať doteraz. Navštíviť platformu pre stretnutia slovenských a českých odborníkov z knižníc, knižničnej vedy a príbližných disciplín, nie je stratený čas. Dostatočne vnímavý účastník si vždy dokáže nájsť momenty, ktoré ho posúvajú ďalej v šedi rutinného pracovného života.

CASLIN 2019 bol zameraný na marketing knižníc. Povieť si, čo sa dá o marketingu ešte objavné naučiť, keď žijeme v prudko marketingovej dobe. A práve tu je pes zakopaný. Ukazuje sa, že mnohé, premnohé knižnice doplácajú na to, že nedávajú dostatočne intenzívne a zaujímavé o sebe vedieť. Mnohí potenciálni čitatelia netušia, ako veľmi sa svet knižníc zmenil. Nemajú odkiaľ vedieť, aké podstatné miesto v komunite môže knižnica zohrávať, ak je jej profil dobre definovaný, nevedia, ako výrazne a zásadne menia tvár knižníc nové technológie.

Ako zmeniť tento stav, čo by mala knižnica o sebe komunikovať, ako by to mala robiť a ako môžu pomôcť iniciatívy a nástroje aktérov, ktorí knižnice napríklad zriaďujú či podporujú – na to všetko hľadal ten vlnajší CASLIN odpovede.

V prvej časti sa špecialisti na marketing a kolegovia, ktorí už majú dobré skúsenosti s marketingom knižníc, pokúsili zdefinovať, ako treba postupovať pri budovaní marketingových kampaní. Teória je rozšírená, myslím, že riaditelia knižníc majú marketing obsiahnutý vo svojom portfóliu procesov knižnice. Trochu inak to vyzerá, keď máte v skupine 9-10 ľudí vytvoriť marketingovú kampaň na vzorovú knižnicu a máte vychádzať z reálneho prieskumu

v teréne a z potrieb reálnych aktérov. Tu možno treba podotknúť, že CASLIN bol v šumavských lesoch a pralesoch, kde dedinky niekedy pripomínajú skôr zoskupenia chalúp, kde knižnice treba dobre hľadať a tiež si treba dobre premyslieť, čo sa chceme ľudí spýtať, ako postupovať, aby im naša vzorová kampaň mohla pomôcť. Presne toto sa stalo v našej skupine. Slovensko – český tím zložený zo silných a veľmi zaujímavých osobností ako napr. Jája Štěrbová z Městské knihovny Praha, či Vít Richter z Národní knihovny, bol najväčším bonusom konferencie. Vesmírna energia zariadila, že všetci členovia zohrali časom presne definovanú dôležitú úlohu pri výstavbe kampane. Boli sme vyvážení generačne, rodovo, národnostne (trochu menej☺), vyvážení z pohľadu pracovných skúseností a špecializácie. Ale spájali nás zásadné veci: zmysel pre humor, rozvinuté komunikačné zručnosti, kreativita a schopnosť „predať“ svoju pravdu. Stratégiu sme stvorili, presvedčili sme starostov malých šumavských viesok, aby nám porozprávali o ich knižniciach, telefonicky sme doplnili podklady od malých slovenských obcí a toto všetko sme chceli zvyšným kolegom na spoločnej prezentácii odprezentovať. K tomu určených 10 minút pre každú skupinu nám samozrejme bolo málo, pretože keď knihovník hovorí o svojej práci, nikdy nie je času dosť. Moderátori diskusie, ktorí nevedeli vyhodnotiť priority, nás nekompromisne limitovali len 10 minútami na prezentáciu, čo sa našim silným charakterom nepáčilo. Po návrate do skupiny sme to jednoducho uzatvorili, že ďalšiu prezentáciu začneme sloganom „Nechte si svých 10 minút!“ a tak sa tento pozdrav ešte doteraz používa

v sporadickej mailovej komunikácii našej skupiny.

Knihovnícky svet vie aj silno motivovať, posunúť v uvažovaní ďalej. CASLIN je o to vzácnejší, že sa tak deje v česko-slovenskej komunite, ktorá stále vníma, že náš svet je spoločný a blízky.

Čarovný bol aj svet šumavských kráľov v Železnej Rude, kde sa odohrávali drsné

a často tragické osudy bývalého Československa. V tom kraji je akýsi skrytý smútok stále prítomný, hoci od čias, keď tam chodili slovenskí branci na vojnu, sa veľa zmenilo. A veľa sa zmenilo aj vo svete slovenských a českých knižníc a preto si cením príležitosti, keď sa o tom vieme s kolegami porozprávať.

AMERICKÉ CENTRUM V ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICI V KOŠICIACH OPĎĀ OTVORENÉ / AMERICAN CENTER IN THE STATE SCIENTIFIC LIBRARY IN KOSICE REOPENED

Mgr. Jozef Fabrici, Štátna vedecká knižnica v Košiciach
jozef.fabrici@svkk.sk

Abstract: *The State Scientific Library in Kosice re-opens its American Center and celebrates almost 16 years of its activities with fans and patrons.*

Keywords: *successful cooperation, American Center Kosice, The State Scientific Library in Košice*

Kľúčové slová: *úspešná spolupráca, Americké Centrum Košice, Štátna vedecká knižnica v Košiciach*

V piatok 14. februára 2020 privítala Štátna vedecká knižnica v Košiciach niekoľko desiatok hostí z radov učiteľov anglického jazyka a informatiky, knihovníkov, zástupcov neziskových organizácií, súčasných aj bývalých dobrovoľníkov a používateľov, aby spolu so zástupcami Amerického veľvyslanectva predstavila novú podobu americkej študovne.

Po pätnástich rokoch spolupráce na projekte InfoUSA Košice sa obe inštitúcie dohodli na obnovení interiérového vybavenia americkej študovne a zmene jej názvu a loga na Americké centrum Košice. Okrem nového mobiliáru dostali užívatelia študovne do užívania aj novú výpočtovú techniku a príslušenstvo, ktorá navýšili cel-

kové investície do obnovy centra na sumu 45 000 Euro.

Riaditeľka Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach Darina Kožuchová podčiarkla moderné trendy, ktoré sa do programovej náplne knižnice dostávajú aj prostredníctvom Amerického centra: „Sme veľmi radi, že to Americké centrum máme, že funguje v našich podmienkach, podobne ako napríklad máme aj nemeckú knižnicu Goetheho inštitútu. Vďaka podpore americkej ambasády prichádzajú s takými novými prvkami, ktoré možno už niekde vo svete sú prirodzenou súčasťou knižníc, a to sú nové technológie, čiže podpora informačnej gramotnosti nielen prostredníctvom kníh, ale aj prostredníctvom samotných technológií, ako sú 3D

tlačiarne a mikrobity.“

Americké centrum poskytuje pedagógom a študentom možnosť zapožičať si materiály na výučbu anglického jazyka, odbornú literatúru, periodiká či beletriu. Zároveň poskytuje priestory na rôzne odborné podujatia, stretnutia pre záujemcov o výmenné študijné pobyty i aktivity podporujúce štúdium anglického jazyka. Od svojho vzniku v roku 2004, vyše dvadsať dobrovoľníkov z radov stredoškolských a vysokoškolských študentov spolu s Američanmi žijúcimi v Košiciach pomáhalo spraviť z tohto centra miesto na stretávanie sa pre komunitu ľudí ktorých spája pozitívny vzťah k anglickému jazyku, či záujem o najlepšie diela amerických autorov.

„Americké centrum je už takmer 16 rokov miestom, kde sa prepája slovenská a americká komunita. Naše tri centrá v Košiciach, v Banskej Bystrici a v Bratislave nie sú len miesta, kde sa dá niečo o Spojených štátoch dozvedieť, ale aj priestor, kde môžete zažiť trochu Ameriky.“ uviedla počas znovu-otvorenia americká veľvy-

slankyňa na Slovensku Bridget Brinková.

Tým, že veľvyslanectvo Spojených štátov dlhodobo podporuje projekt Amerického centra a že sa na jeho znovuotvorenie pani Brinková osobne zúčastnila, zároveň nadviazala na slová svojho predchodcu, veľvyslanca Ronalda Weisera, ktorý počas otvorenia pôvodnej americkej študovne InfoUSA vyzdvihol dôležitosť knižníc: **„Medzi hodnotami, ktoré naše dve krajiny zdieľajú je aj dlhodobý rešpekt pre verejné knižnice a pre knihy, a tiež pretrvávajúca viera, že knižnice sú jedny z najefektívnejších spôsobov, ako organizovať a sprístupňovať ľudské poznanie.“**

Veríme, že komunita ľudí, pre ktorých je toto centrum dôležité bude aj v ďalších rokoch aktívne pracovať na jeho rozvíjaní a že na oplátku im Americké centrum prinesie také knižničné služby a programy, ktoré svojou unikátnosťou obohatia životy jeho používateľov.

autor fotografií Peter Čontoš

ISSN 1335-7905